

Ainevaldkond „Kunstiained“

1. Üldalused

1.1. Valdkonnapädevus

Kunstiainete valdkonnapädevuse kujundamise esmane alus on äratada valdkonna vastu huvi ja seda järjekindlalt hoida. Kunstiainete valdkonnapädevus on universaalne ning väljendub selles, et põhikooli lõpuks õpilane eakohaselt:

- 1) teadvustab oma sidet muusika, kunsti ja visuaalkultuuriga ning Eesti ja maailma kultuuripärandiga;
- 2) loob, uurib ja tõlgendab, kasutades muusika, kunsti ja visuaalkultuuri väljendusvahendeid, teadmisi ning meetodeid;
- 3) mõtestab ja reflekteerib eri kultuurinähtusi, enda ja kaasõppijate loometegevust;
- 4) mõistab muusika ja kunsti osatähtsust nüüdisaegses ühiskonnas;
- 5) osaleb kunstide suhtluses tõlgendamist vajava sõnumi edastaja ning vastuvõtjana informeeritult ja kriitiliselt;
- 6) on loova eluhoiakuga ja lahendab probleeme loovalt.

1.2. Ainevaldkonna õppeainete arvestuslik maht

Kunstiainete valdkonda kuuluvad kunst ja muusika, mida õpitakse 1.–9. klassini. Ainekavades kirjeldatud õpitulemuste saavutamiseks on õppeainete arvestuslikud nädalatunnid kooliastmeti järgmised:

Õppeaine	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
Kunst	4,5	3	3
Muusika	6	4	3

Õppeainete nädalatundide jagunemine kooliastmete sees ja õppesisu klasside kaupa määratakse kindlaks kooli õppekavas arvestusega, et õpitulemused ning kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud on saavutatavad.

1.3. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Kunstiainete pädevus lähtub arusaamast, et õpilase areng on elukestev ja mõjutatud kultuurist ning kunstid (muusika, kunst, kirjandus, draama, film, tants) ja kultuur laiemalt (visuaalkultuur, pärand- ja pärimuskultuur jms) on inimese dialoogipartnerid kogu elu jooksul. Kunstid on olulised väärtushinnangute, suhtluskultuuri, empaatia ning kriitilise mõtlemise arendamise vahendid. Kunstide kui professionaalse kõrgkultuuri loomingu kõrval on tähtis ka uuriv ja leiutav looming ning kultuur mõtestatud inimtegevusena laiemalt.

Kunstiained rõhutavad õppe koondumist viie põhimõtte ümber:

- 1) kunst ei ole sõnasõnaline, kunstiteosed pakuvad eri tõlgendusvõimalusi ja tähendusi, mis põhinevad maailmavaatel, varasemal elu- ja kunstikogemusel ning on juhitud tunnetest, samuti kogemise kontekstist. Tõlgendamise puhul on alati võimalik lähtuda erinevatest vaatepunktidest ja ootustest. Isiklik kogemus kasvatab kogemuse tähenduslikkust õpilase jaoks. Kunsti ja muusika õppimisel on vaja toetada tõlgendamisoskust;

2) kunstid toetavad mitmekülgset loovust. Kunsti ja muusika õppimine kujundab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, et jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni. Kunstidega tegelemine põhikoolis toetab õpilooovust (uudsed tähenduslikud kogemused ja nende mõtestamine, uurimis- ja refleksioonioskused) ning argilooovust (fantaasia, maailma uudne mõtestamine ning uudne toimimisviis igapäevaelus);

3) kunstid toetavad esteetilise tundlikkuse kasvu ning inimese heaolu. Kunsti ja muusika õppimine põhikoolis võimaldab õpilasel ära tunda, emotsionaalselt kogeda ja hinnata enda ümber subjektiivset ilu (kuuldavat, kombatavat, nähtavat, abstraktset) ning nautida seda samavõrra nagu teiste oskusi või meisterlikkust. Ilu ja meisterlikkuse väärtustamine toetab rahulolu ja tähenduse leidmist maailmas, suurendab maailmaga seotuse tunnet ning innustab inimest püüdlema oma eesmärkide poole. Kunstiainetel on tähtis osa muutuvates oludes isiklikku ja ühiskondlikku healusse panustava inimese kujundamisel;

4) kunstiaineid õppides arenevad kinesteetilised oskused ja kognitiivsed võimed, mis on lahutamatu seotud loomega – musitseerimise ja visuaalkunsti, ent ka performatiivsete kunstide loomisega. Kunstitegevustes toetatakse sügavama kognitiivse võimekuse kujunemist. Õppimine (sh musitseerimine ja visuaalkunst, kuid ka performatiivsete kunstide loomine) on sügavam, kui see toimub terviklikult nii keha kui ka vaimu ja eri meelte koostöös;

5) kunstiainete õppimine toetab iseenda mõistmist ja mõtestamist ja üldpädevuste omandamist sisukalt ja terviklikult. Kunsti ja muusikaga järjepidev tegelemine toetab õppija eneseusalduse kujunemist ning eneseväärikust. Kunstide kaudu saab tõhusalt arendada kognitiivseid oskusi, nt loovat ja kriitilist mõtlemist, refleksiooni- ja analüüsioskusi, samuti mittekognitiivseid oskusi, nt avatust, otsustusvõimet ja riskijulgust.

Valdkonnasisene lõiming tugineb kunsti ja muusika kokkupuutepunktile. Kunst ja muusika jagavad sarnaseid baasmõisteid, mille sisu on aga erialade väljendusvahenditest lähtuvalt ainuomane; ka kontseptsioonide sisu ei pruugi kattuda. Seetõttu on kunsti ja muusika lõimingukeskmeks ühised aspektid:

- 1) teose, autori ja loomingu määratlus;
- 2) esitus ja tõlgendus (interpreteerimine) ning kriitika;
- 3) ajalooliselt interdistsiplinaarsed kunstid (sõna-, muusika- ja tantsuteater, film);
- 4) nüüdisaegsed mitmemeelelised kunstinähtused (video, performance, installatsioon jms).

1.3.1. Üldpädevuste kujundamine

Kunstivaldkond võimaldab kujundada kõiki üldpädevusi igapäevases õppetöös nii teooria kui ka praktiliste tegevuste kaudu. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushoiakute ja -hinnangute – kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes loob oma väärtushinnangute ja enesekehtestamisoskusega sobiliku õpikeskkonna ning mõjutab õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist. Oluline on siin ka kooli ja kodu koostöö.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kunstivaldkonna õppeainetes rõhutatakse kultuuriteadmisi ja ühisel kultuuripärandil põhinevat kultuuriruumi õppija identiteedi osana, väärtustatakse individuaalset ja kultuurilist mitmekesisust. Käsitlevate teemade, analüüsitavate kunstiteoste ja -sündmuste kaudu toetatakse eetiliste ning esteetiliste väärtushoiakute kujunemist. Praktiline

loominguline tegevus ja selle üle arutlemine õpetavad teadvustama kunsti ja muusikat eneseväljenduse vahendina, hindama erinevaid ideid, seisukohti ning probleemi-lahendusi ja austama autorsust. Kasvatatakse teadlikku ja kriitilist suhtumist infokanalitesse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Uurimuslikud ja praktilised rühmatööd, loovtööd, artlused ja esitlused, ühismuuseumitsemine, ühistes kunstiprojektides ning valdkondlikes ja valdkondade ülestes õppeprojektides osalemine kujundavad koostöövalmidust ning aitavad väärtustada üksteise toetamist. Kultuurisündmustel osalemine kujundab kultuurilist ühtsustunnet. Kunstiteoste üle arutlemine harjutab oma seisukohti kaitsma ning teiste arvamustest lugu pidama. Teadvustatakse inimese kui keskkonna kujundaja ja kasutaja mõju, kes tegutseb teadlikult ja jätkusuutlikult nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes keskkondades.

Enesemääratluspädevus. Pidev tagasiside andmine ja eneseanalüüsi oskuse arendamine aitavad tunda õppida oma huve ja võimeid ning kujundada positiivset minapilti. Kultuuriliste ja sotsiaalsete teemade käsitlemine (kultuurinähtuste, kunstiteoste ja muusika-palade ainek, sõnumid jne) kujundab personaalset, sotsiaalset ning kultuurilist identiteeti.

Õpipädevus. Kunstides kujundatakse õpipädevust eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide kaudu, mis võimaldavad õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Nii individuaalselt kui ka rühmas lahendatavad uurimis- ja probleemülesanded eeldavad info hankimist, analüüsimist, tõlgendamist ning õpitu kasutamist uudsetes olukordades. Kunstides saavad õpilased ise jõukohaseid ülesandeid luua, valikuid kontrollida, uusi oskusi katsetada ja harjutada. Tagasiside ja eneseanalüüs suurendavad õppija rolli oma õpitegevuse juhtijana.

Suhtluspädevus. Kunstiainetes on tähtsal kohal kunstiteostest, -stiilidest, -ajastutest jms rääkimine, kasutades kirjelduses nii korrektset emakeelt kui ka ainespetsiifilist terminoloogiat. Tööde esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine ja kaitsmine toetavad väljendusoskust ning ainealase oskussõnavara kasutamist. Kunsti- ja muusikateemaliste referatiivsete ning loovtööde koostamine eeldab oskust mõista teabetekste ning suunab kasutama mitmesuguseid info esitamise viise (tekst, joonis, skeem, tabel, graafik jms). Kunstiainetes tutvutakse kunsti ja muusika kui kommunikatsiooni- ja tõlkevahenditega.

Ettevõtlikkuspädevus. Oskuste kujunemist toetavad kunstiainetes individuaal- ja rühmatöö, uurimuslikud ning probleemipõhised ülesanded ja õpitava sidumine nüüdisaegse igapäeva-eluga. Väärtustatakse uuenduslikke ja loovaid lahendusi. Praktiline loovtegevus võimaldab katsetada erinevaid ideede väljendamise ja esitlemise võimalusi, valida sobivaid meetodeid ja rõhutada oma tugevaid külgi. Õpitakse tegevust planeerima ja analüüsima, vastutama tööde lõpetamise ja tulemuse eest. Tutvutakse valdkonnaga seotud elukutsete ja institutsioonidega.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevus. Kunstiainetes rakendatavate ülesannete lahendamiseks tuleb sõnastada probleeme, arutleda lahenduste üle, põhjendada valikuid ja analüüsida tulemusi. Õpitakse kasutama kunstimõisteid (kompositsioon, struktuur, rütm jne), võrdlema ja liigitama erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutama sümboleid. Kunstiterminoloogias kasutatakse matemaatika ja tehnoloogia sõnavara ja mõisteid. Loomeülesandeid täites õpitakse kasutama tehnoloogiavahendeid ning innovaatilisi lahendusi, mõistma teaduse ja tehnoloogia rolli muusika ning kunsti arengus.

1.4. Võimalusi valdkonnaüleseks lõiminguks, üldpädevuste arengu toetamiseks ja õppekava läbivate teemade käsitlemiseks

Kunsti ja muusika õppimise kaudu toetatakse õpilastes kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut. Üldpädevuste saavutamist toetab õppeainete eesmärgipärane lõimimine teiste valdkondade õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine. Selle tulemusel kujuneb õpilasel suutlikkus rakendada oma teadmisi ja oskusi eri olukordades, kujundada enda väärtushoiakuid ja -hinnanguid ning võimalus omandada ettekujutus ühiskonna kui terviku arengust. Seejuures on väga oluline aineõpetajate süsteemne ja järjepidev koostöö õpilase kogu õppeaja vältel.

1.4.1. Kunstiainete teiste ainevaldkondadega lõimingu võimalused

Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. Arendatakse suulist ja kirjalikku eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust ja vaadeldakse eri ajastute ning kultuuride lugusid muusikas ja kujutavas kunstis, teatri- ja filmikunstis.

Matemaatika. Arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid, meetodid) ja matemaatiliste sümbolite, kujundite ning mõistete tundmist.

Loodusained. Teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele eripära, uuritakse looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi ja mõju.

Sotsiaalsained. Vaadeldakse suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning eri kultuuride kommete ja pärimustega, kunsti ning kultuuri rolli ja muutumist ajaloo eri etappidel.

Tehnoloogia. Arendatakse käelist tegevust ning loovat mõtlemist, oskust innovaatilisi ideid kavandada ja praktikas ellu viia (loomisprotsess, tehnoloogiad ja tehnikad).

Liikumisõpetus. Arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, mootorikat, reageerimiskiirust ja koordinatsiooni.

Ainevaldkondade piire ületavad õppeprojektid võimaldavad lõimida kunstiaineid teiste ainevaldkondadega ja kujundada pädevusi. E-õppepäevad on üles ehitatud lõimingu põhimõttel.

1.4.2. Läbivate teemade rakendamise võimalused

Kunstiaineid on võimalik seostada kõigi läbivate teemadega. Õppekava läbivaid teemasid peetakse sihtlas valdkonna õppeainete eesmärgiseade puhul, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel lähtutakse kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Kujundatakse iseseisva õppimise ja tegutsemise oskust, mis on oluline alus elukestva õppe harjumuste ning hoiakute omandamisel. Erinevate õppevormide kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Kunst ja muusika võimaldavad õpilastel teadvustada oma võimeid ja huvisid, omandada nii ainealaseid kui ka üldisemaid mõtlemis- ning tegutsemisstrateegiaid. Tutvutakse kunstide mitmekülgsede väljunditega igapäevaelus, kunstidega seotud ametite ja elukutsetega, võimaldatakse vahetult kokku puutuda töömaailmaga, nt külastades loomeettevõtteid. Õpilastele tutvustatakse ainevaldkonnaga seotud erialasid ja edasiõppimise võimalusi.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Teabekeskond. Need teemad hõlmavad mitmekülgseid oskusi, nagu info leidmine muusika ja kunsti kohta, helilise ja visuaalse kommunikatsiooni väljendusvahendid, keskkonna visuaalne ning heliline kujundamine. Tutvutakse andmebaasidega, meediakeskkonna võimaluste ja ohtudega ning autorikaitse probleemidega. Teadvustatakse ümbritsevat loodus- või tehiskeskkonda loomingu allikana ja õpitakse keskkonda säästma. Väärtustatakse pärandkultuuri ning rahvuskultuuri jätkusuutlikku arengut. Osatakse näha võimalusi taaskasutuseks, analüüsitakse tehiskeskkonna objekte ökoloogilisest, esteetilisest ja eetilise vaatepunktist.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Kunstiainetes julgustatakse kujundama ja väljendama oma seisukohti ühiskonnas toimivate protsesside kohta ning ideesid katsetama ja ellu viima.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Kunstiainetes kasutatakse praktiliste loovtegevuste kaudu erinevaid oskusi ja vahendeid ning leiutatakse ja katsetatakse uusi võimalusi, toetades pidevalt muutuvastehnoloogilises elu-, õpi- ning töökeskkonnas toime tuleva inimese kujunemist.

Tervis ja ohutus. Kunstiainetes teadvustatakse kunstidega tegelemise emotsionaalselt tasakaalustavat mõju. Kujutavas kunstis kasutatakse materjale, töövahendeid ja instrumente, mille juures tuleb järgida ohutuse ning otstarbekuse printsiipe.

Väärtused ja kõlblus. Kultuuriline identiteet. Õppesisus ja -tegevustes tutvutakse kohaliku, Eesti ja maailma kultuuripärandiga, teadvustatakse kultuuri rolli igapäevaelus, pärandkultuuri arenemist tänapäevases globaliseeruvast maailmas. Kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist nii erinevatesse kultuuritraditsioonidesse kui ka nüüdisaja kultuurinähtustesse. Väärtustatakse uute ideede ning isiklike kogemuste ja emotsioonide loominguulist väljendamist. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel (näitused, muuseumid, kontserdid ja etendused). Tähtis on noorte endi osalemine/esinemine laulupidudel, muusika- ja kunstiuuritudel

Saarlusmeridiaan. Saarlus on mõtteviis, mis väärtustab elukeskkonda saarel, õpetab arvestama merega ja selle mõjuga. Saarluse teemaga seondub kõik, mis puudutab koduvalda ja kodumaakonda. Seda nii majanduslikust, looduslikust, kultuurilisest, ajaloolisest aspektist. Rakendamist toetavad õppekäigud Saaremaal, õuesõpe, praktikapäevad, lõiminguprojektid.

Tehnoloogiameridiaan. Rakendatakse õpilaste digi- ja tehnoloogiapädevuse arendamisel ja praktilise kallakuga õppes matemaatika, teaduse, tehnoloogia, inseneeria ning kunstide ühendamisel.

Heaolumeridiaan. Heaolu väljendab vaimne, füüsiline ja sotsiaalne tervis. Kunstiainete õppimise läbi teadvustatakse nende emotsionaalselt tasakaalustavat mõju ning mõjub positiivselt kogu õpiprotsessile. Mitmekesistatakse õpikeskkonda läbi praktiliste tööde, lõiminguprojektide, õuesõppe, õppekäikude, õpe toimub erinevates õpigruppides. Võimaldatakse õppida individuaalselt ning koos teistega, kasutades erinevaid õppemeetodeid ning arvestades õpilase erinevaid õpistiile, et toetada nende kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks inimesteks. Kasutatakse diferentseeritud õpiülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad õpilaste huvisid ning suurendavad õpimotivatsiooni.

1.5. Õppe kavandamine ja korraldamine

Õpe on õppijakeskne, toetab õpimotivatsiooni hoidmist ning õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtlevateks ühiskonnaliikmeteks, kes suudavad teha valikuid ning vastutada oma õppimise eest.

Õpet kavandades ja korraldades lähtutakse õppekava üldpädevustest, kooli väärtustest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest, kooli õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe ja kasvatuses rõhuasetustest ning läbivate teemade ja lõimingu rakendamise põhimõtetest.

Põhikoolis õpet kavandades ja korraldades teevad õpetajad koostööd, seejuures:

- 1) arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalset eripära ja isikupäraseid erivõimeid, kasutatakse diferentseeritud ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpi- ja eluraskustele ning pakutakse õpiabi ja tuge õpivalikutes;
- 2) võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas, kunsti ja muusika uusimaid käsitlusi, rakendatakse nüüdisaegseid õpikäsitlusi;
- 3) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta jooksul ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 4) võimaldatakse õpet nii iseseisvalt kui ka koos teistega, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi ning suunatakse tegema valikuid;
- 5) kaasatakse õpilasi õppe kavandamisse, võetakse aega eesmärkide ja taotletavate õpitulemuste saavutamise viiside ja hindamiskriteeriumide läbiarutamiseks ning refleksiooniks;
- 6) planeeritakse piisavalt aega terviklike õppeühikute, mitmeid osaoskusi arendavate ning õppijate jaoks tähenduslike tulemusteni viivate õppeülesannete täitmiseks;
- 7) rakendatakse uurivat õpet, kasutatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, samuti loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid tegevusi;
- 8) rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 9) kasutatakse mitmekesist õpikeskkonda: loodus- ja linnakeskkond, arvuti- ja multimeedia-klass, virtuaalkeskond jne. Käiakse õppekäikudel, kontsertidel, teatrites, näitustel, looduses, ja muuseumides, külastatakse stuudioid, muusikakoole, raamatukogusid jm;
- 10) võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga, et kogu ainekäsitlus oleks võimalikult elulähedane, õpilasele eakohane ja tähenduslik; seostatakse õppesisu näidetega nii Eesti kui ka maailma kunstist ja rahvakultuurist.

1.6. Hindamine

Hindamine kunstiainetes suunab ja julgustab õpilasi õppima ning tekitab ja hoiab huvi kunsti ja muusika vastu. Hindamise aluseks on põhikooli riikliku õppekava üldosas sätestatu, kunsti ja muusika ainekavas esitatud õpitulemused ning kooli kehtestatud hindamisjuhised.

Hindamise käigus saavad õpilased mitmekülgset tagasisidet oma töökultuuri ja töö ning individuaalse arengu kohta, millega toetatakse nende kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga enastjuhtivaiks õppijaiks. Hindamisega luuakse õpilastele võimalusi õppe vältel oma edusamme esile tuua, julgustades neid enda tugevaid külgi kasutama ja uusi oskusi arendama. Õpilastele võimaldatakse eri viise eneseanalüüsiks ja kaaslastelt

tagasiside saamiseks ning selle aktseptomiseks. Õpetaja saab hindamise kaudu teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta ning sisendit nii õppe kui ka iseenda pädevuste arendamiseks. Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane nii oma tööd hindama kui ka kaasõpilastele tagasisidet andma.

Õpilasele on õppeühiku (õppetegevuste kogum, mis on suunatud samade õpitulemuste saavutamisele) alguses teada, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamiskriteeriumid.

Õpilast suunatakse õppe käigus oma õppimist ja seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ning reflekteerima.

Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse tagasisidet üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Hoiakute kujunemise kohta antakse tagasisidet suunavate ja toetavate sõnaliste hinnangutega. Õpilase seisukohtadele ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid pööratakse tähelepanu ka õpilase keelekasutusele, sh kunsti- ja muusikaterminite õigele kasutusele ning õigekirjale, mida arvestatakse hindamisel ülesande eesmärgi ja kokkulepitud hindamiskriteeriumide põhjal.

Hindamisel lähtutakse õppimisele seatud eesmärgist ja hinnatakse seda, mida on õpetatud, rakendades nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena. Diagnostiliselt hinnates selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ning eriomased õpiraskused, et kavandada edasist õppimist ja õpetamist.

Erineva keerukusastmega teadmiste, oskuste ja hoiakute hindamise võimaldamiseks kasutatakse mitmekesiseid hindamisviise ja -vorme. Hindamisvahendi ja -viisi valik sõltub seatud õppe-eesmärkidest ning eeldatavast õpitulemusest.

Kunstiainete valdkonnapädevuse omandamisel on õppe jooksul oluline roll kujundaval hindamisel, mis toetab õpilase eneseusku ja innustab teda oma võimeid arendama. Kujundava hindamise kaudu saab õpilane temale arusaadaval viisil esitatud suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kujundava hindamise rakendamist toetab õppeolukorras tehtud tööde õpilasepoolne dokumenteerimine näiteks kavandite, jooniste, õpimapi, blogina vms.

Kunstiainetes väärtustatakse harjutamist. Õpitulemuste saavutamise toetamise kõrval keskendutakse kujundava hindamise vältel järgmistele aspektidele:

- 1) loovuse arengu toetamine (probleemide märkamine, mõtete voolavus ja paindlikkus, originaalsus, probleemilahendamisoskused, refleksioon);
- 2) huvi ja nii õppest kui ka kunsti- ja kultuurielust aktiivse osavõtu toetamine;
- 3) isikliku sideme loomine ainega ja isikupärase väljenduslaadi otsimine;
- 4) sallivuse areng ja silmaringi avardumine.

Kooli õppekavas kehtestatud hindamisjuhiste järgi võib arvestada tunnist osavõtu aktiivsust ja tunnivälisest muusikategevusest (nt osalemine koolikooris, orkestris, ansamblis, esinemine kooliüritustel, kooli esindamine konkurssidel/võistlustel, sh muusikaolümpiaadil).

Kokkuvõtvalt hinnatakse üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, lähtudes õpest kui tervikust ja taotletavatest õpitulemustest.

Kunstivaldkonna ainete õpetamisel ja pädevuste hindamisel lähtutakse iga õpilase võimetekohasest arengust ja õpitulemuste saavutatusest.

Kunstiainete hindamine on I, II ja III kooliastmes mitteeristuv (arvestatud/mittearvestatud), põhikooli kokkuvõttev hinne on eristuv (numbriline). Hindamise puhul peavad õpilased teadma, mida ja millal hinnatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Hindamiskriteeriumid loob õpetaja õpilasi kaasates kooli kehtestatud hindamisjuhiste põhjal.

1.7. Õppekeskkond

Õppekeskkonna kujundamisel lähtutakse riikliku õppekava alusväärtustest ning luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu.

Kunstiainete pädevuse kujunemise eeldus on õppimist, loovust ning eneseväljendust toetav sotsiaal-emotsionaalne, vaimne ja füüsiline õppekeskkond, mis peab soodustama õpilase iseseisvust, olema kaasav, piisavalt struktureeritud ning eakohane, mis on loovuse ja originaalsuse arendamisel ning avaldamisel oluline. Nii füüsiline kui ka vaimne keskkond peab vastama õpilaste võimetele. Eriti tähtis on arvestada psühholoogilisi baasvajadusi.

Kunstid on muutuvad, vastuolusid tekitavad ning väärtuste ja kokkulepete piire kompavad. Seetõttu on eriti tähtis tagada turvaline vaimne keskkond, mille kujundamisele aitavad kaasa hinnanguvabad arutelud ja õpetaja pädevus tulla toime väärtuskonfliktidega.

Kunstiainete õppimise füüsilise õppekeskkonna tagab kool, võimaldades õpet ruumis, mis on varustatud kvaliteetsete, õpilastele kokkulepitud korras kättesaadavate töövahendite ja materjalidega vabaks kasutamiseks, et toetada valikute tegemise oskust ja loovat eneseväljendust. Õpe toimub ka autentsetes keskkondades, linnaruumis, kontserdisaalides, näituse- ja etendusasutustes, kooli ümbruses, paikkonna kultuuriasutustes ja mujal.

Kunsti õpetamiseks on vaja:

- 1) iseseisvaks ja rühmatöök vajalikku pinda eri formaadis tööde tegemiseks;
- 2) 500-luksise päevavalgusspektriga valgustust tööpinnal ning käte ja töövahendite puhastamise võimalust;
- 3) reguleeritava kõrgusega molberteid või laudu koos joonistusalustega ning tööde kuivatamise, hoiustamise ja eksponeerimise võimalust;
- 4) kunstiraamatuid, ajakirju ja teatmeteoseid;
- 5) videoprojektori, foto- ja videokaamerate, arvutite, skänneri ja printeri kasutamise võimalust ning internetiühendust.

Muusika õpetamiseks on vaja:

- 1) muusikategevusteks (sh rühmatöök ja liikumiseks) sobivat teisaldatava mööbliga piisavalt ventileeritavat ruumi;

- 2) mitmesuguseid vahendeid: klaver, noodijoonestikuga tahvel, noodipuldid, rändnoot, astmetabel, klaviatuuritabel;
- 3) musitseerimiseks vajalikke pille: Orffi instrumentarium (rütmi- ja plaatpillid), plokkflöödid või väikekanded, akustilised kitarrid, ukuleled vm;
- 4) tehnovahendeid kontakt- ja digiõppe korraldamiseks: videoprojektor, fono- ja videoteek, kohased voogedastusplatvormid; salvestatud muusika esitamise vahendid (arvuti + kõlarid, HiFi muusikakeskus); muusika õppimiseks ja loomiseks sobivad rakendused (äpid), nt noodistusprogramm, salvestusprogramm jt;

2. Ainekavad

2.1. Kunst

2.1.1. Õppeaine kirjeldus

Kunsti õppeaine roll on innustada õppijat avastama ja kasutama oma võimeid (sh ka seni avaldumata võimeid) kunsti ja visuaalkultuuri loojana ning sellega suhestujana, seega ka kultuurikandjana. Kunsti õppeaine tugineb ülesehituselt visuaalkultuurile ja arendab tänapäeva maailmas edukaks toimetulekuks väga olulist visuaalset kirjaoskust. Kunst toetab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada ning jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks tähenduslike tulemusteni.

Õppeaine lähtealused on:

- 1) **maailma kunsti ja visuaalkultuuri laiahaardeline käsitlemine.** Visuaalkultuur ehk visuaalselt tajutav inimese loodud ja mõtestatud keskkond hõlmab kujutisi, tekste, esemeid, ehitisi, ruumisuhteid jms ning nende erinevaid ja muutuvaid tähendusvälju. Visuaalkultuur sisaldab nii tahtlikke ja kavandatud artefakte (nt kunstiteosed, graafiline disain, reklaam, fotograafia, mood jne) kui ka juhuslikke ja plaanimata visuaalseid märke ning kooslusi (nt tänaval või meedias kõrvuti sattunud reklaamid, muruplatsi niitmine ja sissetallatud teerada, aja jooksul kujunenud kodusisustus jne). Visuaalkultuuris on teadlik toimimine seotud suhtlusega, erinevate sõnumite ja tähenduste loomise, säilitamise, muutmise ja edastamisega; nii esteetiliselt mitmekesise keskkonna kui ka emotsionaalse ning intellektuaalse keskkonna loomisega ja majanduse toimimise ja majanduslike väärtuste loomisega. Kunstipädevuse omandamist toetab maailma kunsti ja visuaalkultuuri käsitlemine nii nüüdisaegses kui ka ajaloolises kontekstis;
- 2) **kunstivormide ja -tähenduste pidev muutumine, eksperimentaalsus ja areng,** mis võivad ühiskonda ka proovile panna. Kunstis kui visuaalkultuuri kitsamas osas luuakse uut inimkogemust, väljendust ja tähendusi teadlikumalt ning sihipärasemalt, suhestudes valdkonna eripäraga otsinguliselt ja eksperimenteerivalt. Kunsti pidev uuenemine peegeldab muutusi nii teadustes kui ka ühiskonnas, väärtustes ja hoiakutes. Kunst tohib võtta endale fantaasia, moraali ja ühiskondlike kokkulepete piire kompava ning nihutava rolli, et mõtestada arutleda ning katsetada erinevaid ettekujutusi ja võimalikkusi;
- 3) **õpetaja aktiivne kunstiga suhestumine.** Õpetaja enda hoiakud, avatus ja sallivus, mitmetähenduslikkuse ja muutlikkuse taluvus, aktiivses dialoogis ja mõtestatuses olemine vana ja uue kunstiga on äärmiselt olulised. Õpetaja toetab õpilasi kultuuri muutuvast mitmekesisuses, valib

täpsema õppesisu, juhib õpet ja õppekeskkonna loomist. Kunstiaine ise on seotud pidevate muutustega – uue kunstiloome, kunstiajalooliste avastuste, ühiskonna seniste väärtuste ümberhindamise ning uute väärtuste leidmise ja loomisega. Kunsti õppeainet on võimalik üles ehitada erinevatele kunstikäsitlustele tuginedes. Valdkonnast saab ehedama pildi, kui õppijad ja õpetaja võivad mõtiskleda mitme kunstikontseptsiooni üle ning teadvustada erinevaid kunsti loomise ja hindamise aluseid (nt funktsionaalne, realistlik, idealistlik, estetistlik, kontseptuaalne, pragmaatiline, institutsionaalne jne);

4) **kunsti õppeaines on võrdselt olulised nii kunstikogemus kui ka õppimiskogemus.** Sageli on teosest kui lõpptulemusest tähtsam loominguline ja otsinguline tee, tagasiside ja refleksioon, üldpädevuste kujundamine, motivatsiooni leidmisele ja hoidmisele suunatud tegevused. Koolikunstis on vaja väärtustada õppija isikliku tasandi loomet, avastusi, pingutust ja sõnumit, sest õppijale endale tähtis tegevus loob talle just nimelt tähendusliku kunsti-kogemuse ka siis, kui lõpptulemus ei ole originaalne või sisukas laiemas kunsti ja visuaalkultuuri kontekstis. Juhul kui lõpptulemus visuaalkultuuri-, disaini- või kunstiteosena on õppes oluline, peab õpetaja kvalitatiivse muutuse teket valmivas teoses teadvustama ja toetama eesmärkide ning hindamiskriteeriumide sõnastamisega.

Kunsti osaoskused võimaldavad kunsti õpetamist mitmekülgsest käsitleda ja jälgivad disaini tsüklilist loogikat, mis on maailmas järjest laiemalt käibel nii kunstiteoste, toodete, protsesside kui ka uuringute kavandamisel.

Kunsti osaoskused on:

- 1) **väljaselgitamine, teadmine, mõistmine** (kuulamine, vaatamine, lugemine, info otsimine, kirjeldamine, sõnastamine, valimine, uurimine);
- 2) **plaanimine ja ideede arendamine** (ideede genereerimine, visandamine, katsetamine, organiseerimine, protsessi plaanimine, koostamine, leiutamine);
- 3) **loomine** (eesmärgipärane väljendus- ja töövahendite rakendamine, viimistlemine, toimetamine, täiendamine, esitlemine);
- 4) **refleksioon, analüüs ja kriitika** (uurimine, tõlgendamine, retsenseerimine, tagasisidestamine, arutlemine, väärtushinnangute arendamine ja andmine).

Õpitulemuste sõnastamise puhul on arvestatud, et õpetaja saaks koostöös õpilastega ise otsustada, mis õppeülesannete ja teemade käsitlemisega õpitulemusi saavutada, pidades silmas õpilaste vajadusi ja muutusi kunstimaailmas. Põhikooli õpitulemustes on rõhk teadmisel ja mõistmisel ning sihipärasel kunstilisel tegevusel: idee arendamine ja parima võimaliku lahendi leidmine oma ideele. Disainiga seotud õpitulemused võrdsustatakse ainekavas plaanimise ja idee arendamisega nii, nagu see on kujunenud nüüdisaja praktikas.

Õppetegevused I kooliastmes

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

- Lühitekstide lugemine, eakohaste piltide, videote, esitluste ja näituste vaatamine.
- Teabest olulisema eristamine, arutlemine, küsimustele vastamine, visuaalide selgitamine.
- Lihtsamate mõistete õppimine (värvid, kompositsioon, materjalid, vahendid, tehnikad).
- Omadussõnade õppimine (joon, meeleolu, värvus, tegevus, paiknemine, tempo, tekstuur).

- Olulisemad kunstiliigid, Eesti ja välismaiste kunstnike loominguga tutvumine.
- Otsimismängud (kujutise, värvitooni, tekstuuri leidmine), tööle oma nime kirjutamine.

Plaanimine ja ideede arendamine; loomine

- Loovat lähenemist võimaldavate teemade andmine (nt värvide võitlus, tagurpidi maailm).
- Õpilase poolt 2-mõõtmelise töö plaani visandi, materjali, tehnika ja formaadi valimine,
- Valikute tegemise harjutamine ja põhjendamine, katsetamine joonte ja värvidega.
- Lihtsamate tövõtete ja tööriistade tundmaõppimine, ohutus ja säästlikkus.
- 2-mõõtmelise töö loomine värvidega, pisiplastika plastiliinist, voltimine, liimimine.
- Lihtsama 3-mõõtmelise töö loomine papist, 2-mõõtmelise tööga kombineerimine.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

- Eneseanalüüsi ja refleksiooni harjutamine töö tegemise ajal ja peale töö valmimist õpetaja antud küsimuste abil (nt mida teed praegu, mida järgmiseks, kuidas ja miks, mis on raske, mis meeldib, mida enda ja klassikaaslaste töö juures kõige rohkem hindad ja huvitavat leiad jne).

Õppesisu I kooliastmes

Visuaalne kirjaoskus	Loominguline eneseväljendus, disainiprotsess	Kunsti, kultuuri ja ühiskonna seosed
<p>Igapäevane visuaalkultuur: logo, embleem, sümbol, kaart, liiklusmärk, tabel, infograafika, reklaam, koomiks, illustratsioon, multifilm, arvutimäng, mänguasi, veebikeskkond, dokumendikujundus.</p> <p>Baaselemendid: joon, tekstuur, punkt, kujund, värv, vorm, pind, ruum, geomeetrilised kujundid.</p> <p>Kompositsioon: kontrast, rütm, liikumine, proportsioon, tasakaal, mõõtmed, suurem, väiksem, ühesuurused, ees, taga, üleval, all, lähemal, kaugemal, paremal, vasakul, kõrval, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, tasakaalus.</p> <p>Joon, kujund, vorm, tekstuur: sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, sile, kare, ümar, munajas, krobeline jne.</p> <p>Värvid: soojad ja külmad toonid, primaar- ja sekundaarvärvid.</p> <p>Ruum ja liikumine: kattumine, teravus, suurus, liiguvad poosid, liikumise faaside kujutamine ja seda märkivad jooned koomiksites.</p>	<p>Kunstitehnikad, stiilid: värvipliats, pastell, guašš, akvarell, plastiliinimaal, puhumistehnika, savi või plastiliini voolimine, taimetrükk, sõrmemaal, kuulimaal, pointillism, ruumiline paberitöö, monotüüpia, diatüüpia, kollaaž, paberbatika, digitehnikad.</p> <p>Kunstiteooria: primaar- ja sekundaarvärvid.</p> <p>Etikett: näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi).</p> <p>Disaini baaselemendid: värv, vorm, materjal, mass.</p> <p>Disainiprotsessi osad: -uurimine, probleem, info ; - võimalused, ettepanekud, kavandamine. <i>Moodboard</i>, mõistekaart, plakat.</p> <p>Tarbeesemed, materjal: looduslikud: puit, klaas, lina, vill, puuvill, savi tehis: plastik, kile,</p>	<p>Ohutus ja säästlikkus: töövahendite ja -materjalide säästlik ja ohutu kasutamine ning õige säilitamine.</p> <p>Autoriõigused: autor on kunstnik, arhitekt, illustraator, disainer jne, teos on joonistus, video, maal, skulptuur jne. Digitaalse kujutise tegemise ja jagamise hea tava.</p> <p>Eetika: töökoha ja -vahendite korrastamise õiged tövõtted.</p>

<p>Kunstiliigid; joonistus, maal, foto, kollaaž, skulptuur, animatsioon, disain, arhitektuur.</p> <p>Kunstižanrid: portree, maastik, natüürmort, animalistika jne.</p> <p>Kunstiajalugu: näited eri stiilidest ja ajastutest; avalikust ruumist skulptuur või monument; koolist või lähiümbrusest tasapinnaline kunstiteos. Raamatuillustraatorid.</p>	<p>värvi ja materjali otstarve, funktsionaalsus ja kasutusmugavus.</p>	
---	--	--

Õpitulemused I kooliastmes

1. klass	2. klass	3. klass
Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine		
<p>1) seostab omavahel raamatu illustratsioone ja teksti sisu;</p> <p>2) nimetab piltidelt esemeid, kujundeid, olendeid ja värve;</p> <p>3) teab üldkasutatavate märkide-sümbolite tähendust</p> <p>4) kasutab töövahendeid ja -materjale säästlikult, ohutult;</p> <p>5) korrastab oma töökoha;</p> <p>6) kirjutab tööle oma nime;</p> <p>7) küsib pildistamiseks luba.</p>	<p>1) tunneb ära tasapinnalised ja ruumilised kunstiteosed;</p> <p>2) nimetab õpitud tehnikaid ja kunstiliike;</p> <p>3) seostab liikluses, logodel, embleemidel jm sümbolitel kasutatavaid vorme ja värve nende tähendusega;</p> <p>4) nimetab teoses tuttavaid kujundeid – ring, riskülik, ruut, ümar, lapik, kandiline;</p> <p>5) eristab tehislikke ja looduslikke materjale;</p> <p>6) teab heledaid ja tumedaid, ning sooje ja külmi toone;</p> <p>7) teab, mis on joon ja pind, mis ees ja taga, üleval ja all;</p> <p>8) on teadlik, kuidas kunstitarbeid säästlikult kasutada;</p> <p>9) korrastab oma töökoha.</p>	<p>1) selgitab popkultuurist tuttavate tegelaste visuaalset eripära ja karakterit;</p> <p>2) nimetab õpitud tehnikaid ja kunstiliike;</p> <p>3) leiab info lihtsamatelt joonistelt ja skeemidelt - toote etiketid, pakendid;</p> <p>4) nimetab põhivärve ja oskab teisi värve segada;</p> <p>5) kirjeldab tarbeeseme vormi ja otstarbe seost;</p> <p>6) kirjeldab kunstiteose suurust, mõõtmeid, värvi, vaadeldavust, materjali;</p> <p>7) nimetab kunstiteoses liikumise ja ruumi loomise viise – suurus, teravus, kattumine jne;</p> <p>8) mõistab kunstitarvete kasutamise eri võimalusi ja säästmise tagajärgi.</p> <p>9) ei tee digitaalkujutise salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju.</p>
Plaanimine ja ideede arendamine; loomine		
<p>1) teeb tundides enamasti aktiivselt kaasa;</p> <p>2) rakendab õpetaja abiga lihtsamaid kunstitehnikaid</p>	<p>1) rakendab kahe- ja kolme-mõõtmeliste teoste loomisel õpetaja abiga lihtsamaid kunstitehnikaid ja -vahendeid enamasti isikupärasel viisil;</p>	<p>1) rakendab kahe- ja 3-mõõtmelisi teoseid luues omandatud kunstitehnikaid ja -vahendeid</p>

<p>3) väljendab kunstitöodes enda kogemuse piires mõtteid ja tundeid.</p>	<p>2) arutleb ja seostab värve tekkinud muljega, oskab valida sobiva värvitooni: 3) järgib enamasti õpitud töö- ja ohutusvõtteid.</p>	<p>isikupärasel viisil ja neid kombineerides; 2) väljendab oma töodes tundeid ja isikupära; 3) arvestab tarbeeseme loomisel kindla kasutaja vajadustega; 4) toob näiteid ja esitab visuaalselt igapäeva valikutest, eelistustest ja nende tagajärgedest; 5) järgib alati õpitud töö- ja ohutusvõtteid.</p>
Refleksioon, analüüs ja kriitika		
<p>1) kirjeldab visuaalteose vaatlemisel tekkinud seoseid ja esemeid (mis on näha, mis toimub, mida meenutab jne); 2) kirjeldab oma töö valmimise protsessi (teema, järjekord, vahendid, mis meeldis, mis oli raske jne) 3) kirjeldab etteantud küsimustele toetudes enda valminud tööd – mida ma oma töös näen?</p>	<p>1) kirjeldab enda või teiste poolt loodud visuaalteose vaatlemisel tekkinud seoseid ja esemeid (mis ja kuidas on näha, milliste vahenditega edasi antud, tunneb ära jooned, pinnad, vormid jne); 2) kirjeldab küsimustele toetudes, mida visuaalteos meenutab ja miks, mis seal toimub, milline on meeleolu; 3) kirjeldab etteantud küsimustele toetudes enda töö valmimise protsessi – mida ja kuidas tegin, mis vahenditega, mida õppisin?</p>	<p>1) kirjeldab enda või teiste poolt loodud visuaalteose vaatlemisel tekkinud seoseid ja esemeid (mis ja kuidas on näha, kus asub, kust hästi-vaadeldav, kas objekt liigub ja kuidas see edasi antud milliste vahenditega edasi antud, tunneb ära jooned, pinnad vormid, materjali, faktuuri, ruumilisuse jne); 2) kirjeldab visuaalteose vaatlemisel tekkinud tundeid ja võrdlusi - mida meenutab, mis toimub, milline on meeleolu, miks? 3) kirjeldab etteantud küsimustele toetudes enda töö valmimise protsessi – mida ja kuidas tegin, mis vahenditega, miks need valisin, mida õppisin?</p>

Hindamine I kooliastmes

I kooliastmes hinnatakse:

- 1) oskust kasutada kunstimõisteid ning teadmisi lähiümbruse kunsti- ja kultuuriobjektidest;
- 2) oskust kasutada loovtöodes I kooliastmele vastavaid erinevaid töövõtteid ja tehnikaid, käsitsedes materjale otstarbekalt ja töövahendeid ohutult;
- 3) loovat, isikupärast ja säästlikku tegutsemist individuaal- või rühmatöös;
- 4) oskust väärtustada ja analüüsida enda ja kaaslaste kunstitöid, arutleda kunstinähtuste üle.

Õppetegevused II kooliastmes

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

- Tekstide lugemine, õpetaja juhendamisel info otsimine. esitluste ja näituste vaatamine.
- Teabest olulisema eristamine, arutlemine, küsimustele vastamine, kokkuvõtete tegemine, õpimappide koostamine.
- Saadud teabe ja selle mõistmise rakendamine loometegevuses.
- Õpetaja etteantud probleemile lahenduse leidmine disainiprotsessi käigus, arvestades klassi võimekust, teemat ja sihtgruppi.

Plaanimine ja ideede arendamine

- Ideede leidmise ja arendamise õppetegevused:
  - Loovat ja mitmekülgset lähenemist võimaldavate stiimulite/teemade (millel ei ole valmis-ega stereotüüpset lahendust) andmine, stiimulite harjutused – isiklik, päevakajaline, *random*.
  - Info kogumise meetodid: otsing, mõttekaart, omaduste reastamine.
  - Idee, kujutamisaadi ja meediumi valik. Kujutamise elementide (sümbolid, kujundid, kujutised, värvid, objektid, tegelased) otsimine (pildi- ja/või sümboolika otsing) valik.
- Plaanimine:
  - 2-mõõtmelise töö kavandamine: visand, materjali, vahendite ja tehnika valik. tööproovid, Formaadi valik ja põhjendamine. Protsessi dokumenteerimine (porfoolio, õpimapp vm),
  - 3-mõõtmelise töö kavandamine: 2-mõõtmeline visand, materjalide, vahendite ja tehnikate valik, põhjendamine ja katsetused.
- Disainiprotsess: õpetaja etteantud probleemile ja sihtgrupile lahenduse leidmine (ressursside planeerimine, lähteülesande sõnastamine, toote, teenuse või prototüübi arendamine).

Loomine

- Valikuvõimaluste üle arutlemine, valikute põhjendamine (huvitav, sobis, erinev, proovin).
- Tööle pealkirja panemine.
- 2-mõõtmeliste tööde loomine (õpetaja või õpilaste valitud tehnikas). Lisandub foto.
- 3-mõõtmeliste tööde loomine: installatsioon, makett, origami, keraamika).
- Visuaalkultuuri objektide loomine: rõivad, ehted, arvutimängud, enda sotsiaalmeedia kuvand, visandid, toidu välimus, märgid, logod, skeemid, tagid, allkiri, kirjatüübid, emotikonid jne.
- Disainiprotsess: õpetaja etteantud probleemile ja sihtgrupile lahenduse leidmine (toote, teenuse või prototüübi loomine, saateteksti kirjutamine ja ekspositsiooni loomine koostöös).

Refleksioon, analüüs ja kriitika

- Eneseanalüüsi ja refleksiooni harjutamine töö tegemise ajal ja peale töö valmimist õpetaja antud küsimuste abil (nt mis tunnis toimus, kuidas ennast tunnen, mida õppisin, millega õpitu seostub ja kuidas saab seda kasutada jne).
- Vastuste leidmine: millised 3 uut asja täna teada sain, millega need seostuvad ja mis mõtteid tekitavad, kuidas kunstitunnis kõige parem õppida, mis on kõige raskem.
- Mida oma töö juures kõige rohkem hindad, mis laadi kunstiga meeldib tegeleda.
- Mida kaaslaste töö juures kõige rohkem hindad, tunnusta kaaslast pingutuse eest.
- Leia oma tööst kõige rohkem erinev või kõige originaalsem töö, põhjenda, leia positiivset.
- Kunstiteose analüüsi meetodite praktiseerimine: Kes on töö autor? Kuidas on teos tehtud (kunstiliik, kasutatud materjalid)? Milliseid meeli töö kaasab (nägemine, haistmine, kompimine, kuulmine)? Mis on töö pealkiri? Kirjelda teost õpituid mõisteid kasutades (tehnika,

värvid, vorm, mõõtmed, kompositsioon). Mis tundeid see töö tekitab? Mida see töö sinule ütleb? Mis paneb sind nii arvama? Kas see teos jutustab lugu? Mis teemaga see töö tegeleb?

- Disainiprotsess: õpetaja etteantud probleemile lahenduse leidmine (ka sihtgrupp on õpetaja määratud): Toote, teenuse, sekkumise või prototüübi katsetamine. Toote, teenuse, sekkumise või prototüübi mõju tuvastamine ja kaardistamine. Uude arendustsükli sisenemine.

Õppesisu II kooliastmes

Visuaalne kirjaoskus	Loominguline eneseväljendus, disainiprotsess	Kunsti, kultuuri ja ühiskonna seosed
<p>Igapäevane visuaalkultuur logo, embleem, sümbol, silt, liiklusmärk, infograafika, vaateaknad, reklaam linnaruumis/meedias, põhiplaan, kavand, sisekujundus, tabel, riitus, maakaart, joonis, mänguasi, multifilm</p> <p>Kujutamiseelemendid: 2-mõõtmeline: punkt, joon, kujund, pind/tekstuur, värv 3-mõõtmeline: vorm, pind, värv, ruum, mass, materjal</p> <p>Kompositsioon: kontrast, liikumine, tasakaal, ühtsus, rütm, proportsioon, mõõdud, dominant, rõhutus</p> <p>Kompositsiooni kirjeldus: suurem, väiksem, ees, taga, ühesuursed, keskel, ääres, lähemal, kaugemal, kõrval, paremal, vasakul, üleval, all, koos, eraldi, tasakaalus</p> <p>Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjeldus: sirge, horisontaalne, vertikaalne, diagonaalne, terav, sujuv, kõver, laineline, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, sile, kare, krobeline jne</p> <p>Perspektiiv: tsentraal- ja värvus- ehk õhuperspektiiv</p> <p>Ruumiillusiooni loomine: kattumine, teravus, suurus</p> <p>Liikumise mulje loomine: liikuvad poosid, liikumise</p>	<p>Kunstižanrid: portree, natüürmort, interjööri-, maastiku- ja linnavaade</p> <p>Kunstitehnikad ja stiilid: maal, joonistus, kollaaž, grataaž, frotaaž, mosaiik, monotüüpia, foto, origami, modelleerimine, makett, lavakujundus, kollaaž, kõrgtrükk, akvarell, tüpograafia, kirjatüüp, trükigraafika, graafiline disain, kalligaafia, stsenograafia, narratiivi loomine: karakter, tegelased, tegevuspaik, sissejuhatus, teema arendus, kulminatsioon, lahendus (puänt)</p> <p>Etikett: näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi, töö tehnika, mõõdud, aasta, juhendav õpetaja)</p> <p>Disaini baaselemendid: Funktsionaalne värv, vorm ja materjal (tarbeesemete puhul, graafilises disainis ja visuaalkultuuris laiemalt), mass, otstarve, kasutusmugavus, funktsionaalsus</p> <p>Disaini liigid: tootedisain, digitoote disain, graafiline disain</p> <p>Disainiprotsessi osad: - osapooled, tarbija - uurimine, väljaselgitamine, probleemi märkamine ja sõnastamine, info kogumine</p>	<p>Kunstiga seotud elukutsed: kunstnik, arhitekt, skulptor, animaator, sisearhitekt, disainer, illustraator.</p> <p>Kunstiajalugu: Kirjasüsteemid eri ajastutest ja kultuuridest (foneetiline kiri, piltkiri, rooma ja araabia numbrid, gooti kiri, tänavakunsti stiliseeritud tag'id); Esiaja kunst: pisiplastika, kaljujoonised, koopamaalid, megaliitiline arhitektuur; Varased tsivilisatsioonid: Mesopotaamia, Egiptus; Antiikaja kunst Kreekas ja Roomas: templiehitus, teatrid, skulptuurid, monumendid; Keskaja kunst Eestis: kirikud, linnused, Tallinna vanalinn; Mõisaarhitektuur; Taluarhitektuur; Pärimuskultuur.</p> <p>Jätkusuutlik mõtteviis: Keskkonnamõju, säästlikkus, digitaalne jalajälg, digiprügi, töövahendite säästlik kasutamine ja hooldamine</p> <p>Teabe otsimine ja infokeskkonnad: Muuseumide ja galeriide kodulehed</p>

<p>faasid, liikumist märkivad jooned koomiksites</p> <p>Värviteooria: koloriit, soojad ja külmad toonid</p> <p>Kunstiliigid: foto, joonistus maal, skulptuur, tarbekunst, kollaaž, disain, tootedisain, arhitektuur, sisearhitektuur, animatsioon, installatsioon, trükigraafika, tüpograafia, graafiline disain, kirjatüüp, stsenograafia, kalligraafia</p>	<p>- lähteülesanne -lahendusplakkumine</p> <p>Tarbeesemed ja levinumad materjalid: looduslikud materjalid: puit, klaas, lina, vill, puuvill, savi</p> <p>tehismaterjalid: plastik, kile</p> <p>Kavandamine ja visualiseerimine: abijooned, kavand, visand, mõistekaart, plakat, värvikaart, figuraalne ja abstraktne kujutamiseviis</p>	<p>Kunstiülu: Muuseumide haridusprogrammid, kunstiüritused, näitused, kunstnikuvestlused ja kohtumised</p> <p>Autorsus ja autoriõigused: Autor, autoriõigused, viitamine, kujutise salvestamine ja jagamine,</p>
--	---	--

Õpitulemused II kooliastmes

4. klass	5. klass	6. klass
Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine		
<p>1) Mõistab lihtsamaid kaarte ja põhiplaane ja (maakaart, klass), seostab reaalsusega.</p> <p>2) Viib kokku õpitud kunstniku ja tema teose.</p> <p>3) Teab 2-mõõtmelise teose lihtsamaid baaselemente (punkt, joon, pind, heletume, värv) ja kompositsiooni põhimõtteid (tasakaal, kattumine, teravus, suurus), rakendab neid õpetaja abiga enda idee edasiandmisel.</p> <p>4) Teab 3-mõõtmelise teose lihtsamaid baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid (suurus, mõõtmed, värv ja materjal), rakendab neid õpetaja abiga enda idee edasiandmisel.</p> <p>5) Märkab ja kirjeldab õpetaja abiga tarbeeseme suurust, vormi, materjali selle otstarbe ja kasutatavuse aspektist.</p>	<p>1) Tunneb eri kirjasüsteeme, seostab neid eri kultuuridega (foneetiline-, pilt-, gooti kiri, rooma ja araabia numbrid, tänavakunsti tag'id).</p> <p>2) Kasutab olulisemaid kunstimõisteid (nt looming, kunstnik, arhitekt, skulptor, animaator, animatsioon, maalikunst, skulptuur jne) ühe kunstnikuga seoses.</p> <p>3) Teab järgmisi mõisteid: arhitektuur, sisearhitektuur, tootedisain, tarbekunst, abstraktne kunst. Koloriit. Kaadriplaanid: üldplaan, keskplaan, suur plaan, detail. taust, esiplaan, tagaplaan.</p> <p>3) teab 2-mõõtmelise teose kujutamise tähtsamaid baaselemente (objektid ja taust /keskkond) tegelased/ karakterid ja kompositsioon, dominant, koloriit).</p> <p>4) teab 3-mõõtmelise teose (skulptuur, installatsioon, <i>ready-made</i>) baaselemente</p>	<p>1) Kirjeldab visuaalkultuuri ilminguid (nt reklaam linna-ruumis ja meedias, kaupluste vaateaknad, e-poed, riietus),</p> <p>2) Rakendab teabegraafikat.</p> <p>3) Nimetab ajalooliste kõrgkultuuride kunstiteoseid.</p> <p>4) Teab mõisteid: kirjatüüp, tüpograafia, trükigraafika, kalligraafia, stsenograafia. tekstuur, tsentraal- ja värvusperspektiiv, mass, dominant, proportsioon, stiliseerimine.</p> <p>5) Käitub näitusel turvaliselt ja asjalikult ning leiab ise muuseumi või näituse info.</p> <p>6) Teab 2-mõõtmelise teose tähtsamaid baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid: ühtsus-mitmekesisus, rütm, tekstuur, ruumiillusioon (nt tsentraal/värvusperspektiiv, teravus, kattumine, liikumisillusiooni tekitamine) ja rakendab neid õpetaja abiga.</p> <p>7) Teab 3-mõõtmelise teose (installatsioon, tootedisain,</p>

	<p>ja kompositsiooni põhimõtteid (suurusuhted, ruum teose ümber, vaadeldavus erinevatest külgedest).</p> <p>5) mõistab õpitud näite põhjal toote keskkonnamõju.</p> <p>6) võrdleb nüüdisaegse ja ajaloolise tarbeeseme (nt kohvitermos ja õlletoop) erinevusi ja sarnasusi ning analüüsib kuidas tarbeeseme funktsionaalsus arenes.</p>	<p>makett, lavakujundus jm) baaselemente (valgus, mass) ja kompositsioonelemente (dominant, proportsioonid), rakendab neid õpetaja abiga.</p> <p>8) võrdleb kaasaegset ja ajaloolist ruumikeskkonda (nt koolikeskkond filmis "Kevade" ja oma kool vms).</p> <p>9) teab oma loodud digikujutiste avalikustamisega seotud tagajärgi ja ohtusid.</p>
Loomine		
<p>1) Rakendab õpetaja abiga 2- ja 3-mõõtmeliste teoste loomisel lihtsamaid kunstitehnikaid (nt maal, joonistus, kollaaž, mosaiik, origami, modelleerimine, foto, monotüüpia jm) ja kunstivahendeid isikupärasel viisil, järgib nende loomisel õpitud töö- ja ohutusvõtteid.</p> <p>2) Arvestab kunstitööde loomisel juba omandatud kompositsiooni lihtsamaid põhimõtteid.</p> <p>3) Rakendab juba õpitud kunstitehnikaid ja töövõtteid ning materjale põhjendatult ja õpetaja abiga.</p> <p>4) Rakendab autorsuse üldisi põhimõtteid (suuline/kirjalik viitamine) ning kujutiste salvestamise ja jagamise head tava (viitab kasutatud allikatele kirjalikes töödes).</p>	<p>1) Rakendab 2- ja 3-mõõtmeliste (sh digivahendid) teoste loomisel kunstitehnikaid (nt joonistus, maal, makett, kollaaž, segatehnika, kõrgtrükk, foto jm) ja töövahendeid isikupärasel viisil ning järgib nende loomisel õpitud töö- ja ohutusvõtteid.</p> <p>2) Loob teose spontaanselt, ilma planeerimata.</p> <p>3) Kavandab ja loob teose eelnevalt uurides ja ideid kombineerides.</p> <p>4) Valib õpetaja pakutud kunstitehnika, töö- või kompositsioonipõhimõtete vahel ja põhjendab valikut.</p> <p>5) Rakendab õpetaja abiga õpitud 2- ja 3-mõõtmelise kujutamise baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid enda idee edasiandmisel.</p>	<p>1) Rakendab 2- ja 3-mõõtmeliste tööde loomisel erinevaid kunstitehnikaid ja töövahendeid isikupärasel viisil, teab ja valib õpitud kompositsiooni põhimõtteid</p> <p>2) Pakub ise spontaanselt teemasid ning teostamise võimalusi enda huvide ja loomingu väljendamiseks.</p> <p>3) Loob enda teose teadlikult uurides ja analüüsides teemapõhiseid materjale (nt raamatud, õpikud jm), enda ideed kavandades ning neid kombineerides (nt kavandi detailide, foto ja joonistuse, tasapinnaliste ja ruumiliste objektide kombineerimine).</p> <p>4) Valib õpetaja abiga oma idee teostamiseks sobiva õpitud väljendusvahendi.</p> <p>5) Loob õpetaja abiga teostest (digi)ekspositsiooni.</p>
Refleksioon, analüüs ja kriitika		
<p>1) Kirjeldab enda ja teiste visuaalteoste olulisemaid tunnuseid (tehnikat, vormi, värvi, kompositsiooni, sisu elemente, meeleolu, jm) vastavalt ülesandele.</p> <p>2) Võrdleb kunstiteoste, arvutimängude, filmi või</p>	<p>1) Kirjeldab ja mõtestab visuaalteose olulisemaid tunnuseid (tehnikat, vormi, värvi, kompositsiooni, sisu elemente, meeleolu sümboleid jm) vastavalt ülesandele õpitud sõnavara piires.</p>	<p>1) Kirjeldab ja mõtestab visuaalteose olulisemaid tunnuseid (tehnikat, vormi, värvi, kompositsiooni, sisu elemente, meeleolu, sümboleid jm) vastavalt ülesandele õpitud sõnavara piires.</p>

<p>animatsiooni meeleolu ja atmosfääri (ruumilisus, värv, valgus, heli, montaaž).</p> <p>3) Selgitab õpetaja antud küsimustele toetudes oma tööprotsessi (Millise teema valisin? Milliste töövahenditega oma tööd tegin? Mis oli kõige keerulisem? Millega olen ise kõige rohkem rahul?).</p> <p>3) Annab kaasõppijatele toetavat tagasisidet õpetaja pakutud vormis (tunnustusmärgid, suuline või kirjalik lühike tagasiside “Mulle meeldib, kuidas sa...”)</p>	<p>2) Selgitab õpetaja antud küsimustele toetudes oma tööprotsessi, tuues välja töökäigu ning põhjendades oma tehtud valikuid (Mida said teada oma teema kohta teistest allikatest? Milliseid mõtteid kasutasid? Mida muutsid või lisasid juurde?).</p> <p>3) Annab klassikaaslaste teostele tagasisidet, põhjendab enda arvamust; (Räägi, mis sulle teise õpilase töös enim meeldib? Too esile, mis võis nõuda kõige rohkem pingutust klassikaaslase töös).</p>	<p>2) Leiab kunstikultuuri seoseid muude valdkondadega nii ajaloost kui tänapäevast, tuginedes teistele õppeainetele, kirjandusele, popkultuurile ja isiklikule kogemusele.</p> <p>3) Analüüsib stiliseeritud kujundeid ja sümboloid kasutavaid visuaalkultuuri teoseid (nt logosid, vappe, digitaalseid ikoone).</p> <p>4) Analüüsib õpetaja antud küsimustele toetudes oma teost ja tööprotsessi, tuues esile tegevuste omavahelised seosed ja järeldused.</p>
--	--	--

Hindamine II kooliastmes

II kooliastmes hinnatakse:

- 1) teadmisi ja oskust arutleda visuaalse kunstiinfo seonduvate nähtuste üle, kasutades kunstimõisteid, teadmisi lähiümbruse kunsti- ja kultuuriobjektidest;
- 2) osalemist loovas tööprotsessis, kasutades eneseväljenduseks erinevaid kunstitehnikaid ja -materjale;
- 3) oskust kavandada ning kujutada nii vaatluse kui ka ideede põhjal;
- 4) loovat, sihipärast ja säästlikku tegutsemist individuaal- ja rühmatöös;
- 5) oskust väärtustada ja analüüsida disainiobjekte, enda ja kaaslaste kunstitöid, arutleda erinevate kunstinähtuste üle ümbritsevas maailmas.

Õppetegevused III kooliastmes

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

- Tekstide lugemine, info (tekstid, pildid, multimeedia) otsimine teavikutest ja internetist. Intervjuude, dokfilmide ja esitluste vaatamine, näituste (ka virtuaalsete) külastamine, loengute kuulamine, vestlustel ja intervjuudel osalemine.
- Saadud teabe alusel visuaalteose kirjeldamine, selgitamine, võrdlemine ja seostamine, küsimustele vastamine, kokkuvõtete ja esitluste tegemine, terviktekstide (essee, artikkel vm) mõttekaartide, infograafika, portfooliote, õpimappide ja visandiraamatute koostamine.
- Saadud teabe alusel arutlemine ja selle mõistmise kasutamine loometegevuses.
- Uurimine, kriitiline mõtlemine ja probleemilahendusoskus
- Disainiprotsess: probleemi tuvastamine, sihtrühma täpsustamine ja kaasamine, sihtgrupi kirjeldamine, info otsimine, probleemi täpsustamine.

Plaanimine ja ideede arendamine

- Ideede leidmise ja arendamise õppetegevused:

- Harjutused erinevate stiimulite kasutamiseks (isiklik seos, päevakajalisest või igavikulisest teemast lähtuv, suvaline e *random* sisend, õppeainest vm inimtegevuse valdkonnast lähtuv).
- Info kogumise ja idee laiendamise meetodid: otsing, mõttekaart, omaduste reastamine.
- Idee valik originaalsuse, ebatavalisuse, eesmärgi vm alusel ja sõnastamine 5 lausega, visuaalide leidmine märksõnade juurde, *SCAMPER*-meetod, eri väljundite loomine ideele.
- Kunstilise kujundi (metafoori) valik, kujutamisladi valik, meediumi valik, *moodboard*.
- Kujutamise elementide (sümbolid, kujundid, kujutised, värvid, objektid, tegelased) otsimine (pildiotsing, assotsiatsioonide/ja sümboolika leidmine, kujutiste kombineerimine) ja valik.
  - Visandamine (joonistus, visandlik maal) visualiseerimise ja visuaalse kokkuvõtte oskus.
  - Plaanimine:
    - 2-mõõtmelise töö kavandamine: visand, materjali, vahendite ja tehnika valik.
    - Protsessi kavandamine.
      - Disainiprotsess: ressursside planeerimine, parameetrite tuvastamine, mõjude planeerimine. Lähteülesande sõnastamine, Toote, teenuse, sekkumise või prototüübi arendamine. Uurimisprotsessi kavandamine juhendaja abiga.

Loomine

- Valikuvõimaluste üle arutlemine, valikute põhjendamine (huvitav, sobis, erinev, proovin).
- Teoste loomine kontseptsiooni alusel.
- 2-mõõtmeliste teoste loomine teadlikumalt valikuid tehes. Võtta aega planeerimis-protsessiks ja ideeloomeks. Tehnikate kombineerimine. Arvutigraafika ja digimaal.
- Visuaalkultuuri objektide loomine, lähtudes noortele hetkel olulisest (rõivad, meemid vm).

Refleksioon, analüüs ja kriitika

- Eneseanalüüsi ja refleksiooni harjutamine töö tegemise ajal ja peale töö valmimist õpetaja antud küsimuste abil (nt Bortoni mudeli ainetel: Mida ma tegin, et sellesse punkti jõuda? Mis mind aitas ja takistas? Mida ma veel saan tulevikus teha?)
- Kaaslaste töö analüüsimiseks võib nüüd mõnel juhul kasutada ka küsimusi, mis mõeldud kunstiteoste analüüsimiseks. (vormianalüüs, ikonograafiline analüüs) Tasub lisada alati mõni positiivset tagasisidet võimaldav küsimus.

Õppesisu III kooliastmes

Visuaalne kirjaoskus	Loominguline eneseväljendus, disainiprotsess	Kunsti, kultuuri ja ühiskonna seosed
<p>Igapäevane visuaalkultuur Digitaalsed keskkonnad, nt meediaportaalid, digitaalsed arhiivid, sotsiaalmeedia.</p> <p>Kujutamiseelemendid: 2-mõõtmeline: punkt, joon, kujund, pind/tekstuur, värv. 3-mõõtmeline: joon, vorm, pind, värv, ruum, materjal.</p> <p>Kompositsioon: kontrast, liikumine, tasakaal ühtsus, rütm, proportsioon, mõõddud, dominant, rõhutatus</p>	<p>Kunstiliigid: foto, joonistus maal, kollaaž, tootedisain, arhitektuur, sisearhitektuur, kirjatüüp, kalligraafia.</p> <p>Kunstižanrid: portree, natüürmort, interjööri-, maastiku- ja linnavaade.</p> <p>Kunstitehnikad ja stiilid: maal, joonistus, kollaaž, mosaiik, foto, makett, kollaaž, akvarell, kalligaafia,</p> <p>Etikett: näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose</p>	<p>Info leidmine: Google' pildiotsing, (veebi)andmebaasid ja entsüklopeediad.</p> <p>Kunstiga seotud elukutsed: konservator, kuraator, kujundaja, toimetaja, disainer, illustraator.</p> <p>Kunstiajalugu: Keskaja arhitektuur Eestis ja Euroopas:(gooti, romaani). Islami kunst. Renessansskunst Itaalias:</p>

<p>Kompositsiooni kirjeldus: suurem, väiksem, ees, taga, ühesuurused, keskel, ääres, lähemal, kaugemal, kõrval, paremal, vasakul, üleval, all, koos, eraldi, tasakaalus.</p> <p>Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjeldus: sirge, horisontaalne, vertikaalne, diagonaalne, terav, sujuv, kõver, laineline, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, sile, kare, krobeline jne</p> <p>Perspektiiv: tsentraal- ja värvus- ehk õhuperspektiiv</p> <p>Ruumiillusiooni loomine: kattumine, teravus, suurus</p> <p>Liikumise mulje loomine: liikuvad poosid, liikumise faasid, liikumist märkivad jooned koomiksites</p> <p>Värviteooria: koloriit, soojad ja külmad toonid primaar- ja sekundaarvärvid</p>	<p>nimi, töö tehnika, mõõdud, aasta, juhendav õpetaja)</p> <p>Disaini liigid: toote ja digitoote disain</p> <p>Levinumad materjalid: looduslikud: puit, klaas, savi ja tehismaterjalid: plastik</p> <p>Disainiprotsessi osad:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osapooled, tarbija - uurimine, väljaselgitamine, probleemi sõnastamine - lähteülesanne - võimaluste sõnastamine, ettepanekud ja kavandamine - lahendusplakkumine <p>Kavandamine ja visualiseerimine: abijooned, kavand, visand, <i>moodboard</i>, mõistekaart, plakat, värvikaart, idee sõnastamine, <i>storyboard</i>, stsenaarium, visuaalne lihtsustamine, figuraalne ja abstraktne kujutamiseviis.</p>	<p>(Leonardo da Vinci, Raffael, Michelangelo).</p> <p>Barokk-kunst Euroopas.</p> <p>Klassitsism: valitsushooned Euroopas ja Ameerikas..</p> <p>Realism ja modernism Euroopa maalikunstis.</p> <p>Jätkusuutlik mõtteviis: Keskkonnamõju, säästlikkus, digitaalne jalajälg, digiprügi, töövahendite säästlik kasutamine ja hooldamine.</p> <p>Teabe otsimine ja infokeskkonnad: Muuseumide ja galeriide kodulehed.</p> <p>Kunstielu: Muuseumide haridusprogrammid, näitused,</p> <p>Autorsus ja autoriõigused: Autor, autoriõigused, kujutise salvestamine ja jagamine, viitamine,</p>
--	--	--

2.1.14. Õpitulemused III kooliastmes

7. klass	8. klass	9. klass
Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine		
<p>1) Kirjeldab digikeskkondi, hindab digitaalse keskkonna turvalisust ja eakohasust.</p> <p>2) Leiab internetist infot kunstnike ja teoste kohta.</p> <p>3) Tunneb värviteooriat ja tuvastab visuaalkultuuris levinumaid värvikasutusega seotud tavapärasid (nt riiete hooaegadega seotud värvid).</p> <p>4) Omab kriitilise mõtlemise ja probleemilahendusoskusi.</p>	<p>1) Kasutab asjakohase info leidmiseks sõnastikke ja entsüklopeediaid nii raamatutena kui digitaalselt</p> <p>2) Otsib teadlikult erinevatest infoallikatest vajalikku informatsiooni ja toob esile detailid ning tähtsamad punktid.</p> <p>3) Tunneb värviteooriat.</p> <p>4) Omab kriitilise mõtlemise ja probleemilahendusoskusi.</p>	<p>1) Seostab kunstnikku ja kunstiteost selle loomiskeskonnaga, leides ja tõendades oma tähelepanekuid.</p> <p>2) Leiab kunstiteose loomise keskkonna kui kunstniku ideid väljendavad omadused,</p> <p>3) Külatab iseseisvalt kunstinäitust või -sündmust, käitub seal reeglite kohaselt.</p> <p>4) Omab kriitilise mõtlemise ja probleemilahendusoskusi.</p>
Plaanimine ja ideede arendamine		
<p>1) Leiab oma teose jaoks ideid päevakajalistest või ajaloosündmustest, märkab erinevaid probleemolukordi.</p>	<p>1) Leiab oma teose jaoks ideid läbi eneserefleksiooni.</p> <p>2) Rakendab õpetaja abiga ideede genereerimise ja</p>	<p>1) Rakendab teiste autorite teoseid töö lähtepunktina.</p> <p>2) Teab ideede valikumeetodeid (nt sõelumine</p>

<p>2) Kasutab idee leidmiseks ja laiendamiseks meetodeid (nt ajurünnak, infootsing, suvaline sisend, omadused).</p> <p>3) Pakub välja enda teose eri lahendusi, teeb märkmeid.</p> <p>4) Teab, et kavand on ülevaatlik ja üldistatud.</p>	<p>arendamise meetodeid.</p> <p>3) Märkab ja tuvastab mõne igapäevaelu probleemi, mis teda kõnetab.</p> <p>4) Seab lähteülesande ja tegevusplaani.</p> <p>5) Uurib probleemi vaatluse, küsitluse, päeviku jm abil.</p>	<p>küsimuste abil, plusside ja miinusetega võrdlemine jm).</p> <p>3) Kasutab oma töö kavandamisel mitmekesiseid meetodeid (nt visandid, skeemid, värvi- ja materjalinäidised, töötappide kirjeldused).</p>
Loomine		
<p>1) Õpilane teab, et isiku-pärasus on väärtuslik ja püüab luua omapäraseid kunstiteoseid, tuues esile enda individuaalsust ja huvisid.</p> <p>2) Loob 2- ja 3- mõõtmelisi kunstiteoseid spontaanselt (kavandamata).</p> <p>3) Loob 2- ja 3- mõõtmelisi kunstiteoseid kavandades ja uurides.</p> <p>4) Kavandab ja arendab enda ideid enne teose loomist, kombineerides eri ideedest tervikliku lahenduse.</p> <p>5) Valib loomeprotsessis materjale ja tehnikavõtteid ning rakendab töövõtteid ja kompositsiooni põhimõtteid enamasti ise või õpetaja abil.</p>	<p>1) Loob 2- ja 3- mõõtmelisi (sh digivahendid) kunstiteoseid spontaanselt (kavandamata).</p> <p>2) Loob 2- ja 3- mõõtmelisi kunstiteoseid suuresti teadlikult uurides ja kavandades.</p> <p>3) Laiendab enda ideed kavandamise protsessis, katsetab erinevaid tehnilisi võimalusi ja toob esile idee arenguetaapid.</p> <p>4) Valib loomeprotsessis sihipäraselt materjale ja tehnikavõtteid ning rakendab töövõtteid ja kompositsiooni põhimõtteid teadlikult.</p> <p>5) Põhjendab tehnika või meediumi valikut toetudes oma sõnumile või ideele.</p>	<p>1) Loob 2- ja 3- mõõtmelisi (sh digivahendid) kunstiteoseid spontaanselt (kavandamata).</p> <p>2) Loob 2- ja 3- mõõtmelisi kunstiteoseid teadlikult uurides kavandades.</p> <p>3) Valib loomeprotsessis sihipäraselt materjale ja tehnikavõtteid ning rakendab töövõtteid ja kompositsiooni põhimõtteid teadlikult.</p> <p>4) Tekitab 2-mõõtmelises teoses ruumiillusiooni vabalt valitud vahenditega</p> <p>5) Rakendab 3-mõõtmelises teoses valgust, ümbritsevat ruumi ja materjali (või muid õpetaja ülesandepüstituse elemente või põhimõtteid) oma sõnumi edastamiseks.</p>
Refleksioon, analüüs ja kriitika		
<p>1) Selgitab enamasti oma tööd ning valitud töökaigu ja sõnumi edastamise teisi võimalusi.</p> <p>2) Kirjeldab teose ainet, meediumi ja vormi.</p>	<p>1) Põhjendab valdavalt oma töö sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid ja eksponeerimise valikuid.</p> <p>2) Kuulab kaaslasteõppijate seisukohti, põhjendab enda arvamust, annab toetavat tagasisidet ning aktsepteerib enamasti eri arvamusi.</p>	<p>1) Kirjeldab, analüüsib, tõlgendab ja hindab kunstiteoseid (nende ainet, vormi, meediumi ja konteksti).</p> <p>2) Uurib teose loomise konteksti – sotsiaalne kontekst, ajalooline taust, põhjuslik keskkond, milles kunstiteos loodi.</p>

Hindamine III kooliastmes:

Hindamine on mitmeeristuv (arvestatud/mittearvestatud), 9. klassi lõputunnistusel aga eristuv vastavalt aineõpetaja poolt kehtestatud ning õppeaasta alguses õpilastele tutvustatud selgetele kriteeriumitele. III kooliastmes hinnatakse:

- 1) oskust kasutada kunstimõisteid ja teadmisi ümbritseva visuaalkultuuri, maailma kultuuri-pärandi ning nüüdiskunsti teemadel arutledes;
- 2) teadliku kunstialase ja kriitilise mõtlemise arengut, mis väljendub mitmekesiste loov-ülesannete lahendamises iseseisvalt või rühmatööna ning enda ja kaaslaste kunstitööde analüüsimises;
- 3) teadmisi, oskusi ja ideid kasutada erinevaid kunstitehnikad, seostada ning esitada oma kunstiloomingut ka tehnoloogiavahendite abiga.

2.1.2. Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kirjeldab visuaalseid pilte, jooniseid ja sümboliteid oma kogemuse piires; 2) teab kujutiste kasutamise ja jagamise head tava; 3) kavandab lihtsamaid ülesandeid disainis ja loomes kestlikult; 4) teeb kahe- ja kolme-mõõtmelisi töid spontaanselt ning kavandades, kasutades eri tehnika- ja töövõtteid; 5) kirjeldab lühidalt enda tööd ja tulemust. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tõlgendab visuaalseid kujutisi oma kogemuse ja õpitu piires; 2) teab autorsuse üldisi põhimõtteid; 3) kasutab õpetaja juhendamisel osalist disainimist probleemi lahendamiseks kestlikult; 4) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka uurides ja kavandades, kasutades ning põhjendades eri tehnikavõtteid ja kompositsiooni; 5) analüüsib oma teost ja tööd; 6) arutleb loodu üle, seostades loomingut oma kogemuse piires teiste eluvaldkondadega. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) analüüsib õpetaja abiga enne kasutamist visuaalseid kujutisi, jooniseid, skeeme ja sümboliteid; 2) käitub füüsilistes ja digitaalsetes kultuuri-keskkondades enamasti turvaliselt, arvestab visuaalseid kujutisi luues ja kasutades autorsust; 3) rakendab õpetaja abiga uurimismeetodeid teoreetiliste, kunstitööde või disainiobjektide loomisel; 4) katsetab, julgeb eksida ja töö käigus langetada otsuseid õpetaja abiga; 5) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid ja väljapanekuid, uurides ning teadlikult kavandades, valides ja rakendades protsessi käigus sihipäraselt materjale, tehnika- ning töövõtteid ning kompositsiooni põhimõtteid; 6) analüüsib õpetaja toel loodut ja arutleb loodu (nii kunsti kui ka visuaalsete objektide) üle, seostades kunste ja kunsti teiste valdkondadega ning

2.1.3. Õpitulemused

I kooliaste

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpilane:

- 1) uurib ja selgitab visuaalseid pilte, jooniseid ning sümboleid (nt õpetaja valikul: sildid, liiklusmärgid, kaardid, õpikute illustratsioonid, multifilmide ja arvutimängude pildiline külge, mänguasjade väljanägemine ja roll, reklaam linnaruumis ja meedias, riietus, kaupluste vaateaknad, veebikeskkonnad) oma kogemuse piires;
- 2) nimetab visuaalteose tähtsamaid tunnuseid, lähtudes ülesandest (tehnik, vorm, värv, kompositsioon, meeleolu, sisuelemendid);
- 3) leiab muuseumis, galeriis õpetaja abiga näituse mõistmiseks vajaliku info;
- 4) teab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust;
- 5) uurib õpetaja abiga esemete vormi ja otstarbe seoseid;
- 6) teab, kes on autor;
- 7) ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju.

Plaanimine ja ideede arendamine; loomine

Õpilane:

- 1) teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi kunstitöid spontaanselt, kasutades lihtsamaid tehnikaid ja töövõtteid;
- 2) lahendab disainiprotsessi lihtsamaid ülesandeid, esitades nii verbaalselt kui ka visuaalselt oma ideede lahendusi.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpilane:

- 1) kirjeldab visuaalteose vaatlemisel tekkinud isiklike seoseid (See oleks justkui.... See meenutab mulle....);
- 2) kirjeldab ette antud küsimustele toetudes enda tööd ja mõtestab valminud tööd: mida ma tegin, kuidas ma tegin, miks tahtsin neid vahendeid kasutada, kuidas tulemusega rahul olen, mida õppisin?

II kooliaste

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpilane:

- 1) rakendab ja kirjeldab eakohaselt visuaalkultuuri ilminguid õpetaja ning enda valikul (teabegraafikat: silte, kaarte, infograafikat; õpikute illustratsioone, (multi)filmide ja arvutimängude pildilist külge, reklaami linnaruumis ja meedias, riietust, kaupluste vaateaknaid, internetikeskkondi, ehitatud keskkondi, esemelist tänapäeva ja pärimuskultuuri);
- 2) kasutab olulisemaid õpitud kunstimõisteid ja teab kunstnikke;
- 3) käitub näitusel turvaliselt ja asjalikult ning leiab enamasti ise muuseumi, galerii või virtuaalnäituse mõistmiseks vajaliku info;

- 4) mõistab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust;
- 5) märkab, kirjeldab ning mõtestab nüüdisaegsete ja ajalooliste tarbeesemete ning hoonete erinevusi;
- 6) märkab ning kirjeldab iseseisvalt seost tarbeeseme või ruumi/hoone suuruse, vormi, materjali ja otstarbe vahel;
- 7) rakendab autorsuse üldisi põhimõtteid ning kujutiste salvestamise ja jagamise head tava.

Plaanimine ja ideede arendamine

Õpilane:

- 1) lahendab õpetaja esitatud probleemi, läbides kõiki disainiprotsessi etappe ning toetudes õpetaja juhendamisele ja etteantud materjalidele;
- 2) kavandab enda idee või teose; teab, et kavand on üldistatud, ülevaatlik ja visandlik.

Loomine

Õpilane:

- 1) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid spontaanselt ning uurides ja kavandades;
- 2) teeb õpetaja abiga põhjendatud valikuid õpitud kunstitehnikate ja töövõtete, materjalide ning kompositsioonipõhimõtete hulgast.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpilane:

- 1) analüüsib loodut ja arutleb loodu (nii kunsti kui ka visuaalsete objektide) üle isiklikult positsioonilt, seostades kunste ja kunsti teiste valdkondadega ning ühiskonna muutustega üldisemalt;
- 2) selgitab ja analüüsib õpetaja antud küsimustele toetudes oma tööd, tuues esile töökäigu ning põhjendades oma tehtud sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid;
- 3) annab kaasõppijatele toetavat tagasisidet õpetaja pakutud vormis; põhjendab oma arvamust.

III kooliaste

Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine

Õpilane:

- 1) analüüsib enne kasutamist visuaalseid kujutisi, keskkondi, jooniseid, skeeme ja sümboleid suhtluses;
- 2) uurib iseseisvalt kunstnike, kunstiteoste ja kunstivoolude tausta;
- 3) leiab infot erinevate allikate kohta, suhtudes neisse allikakriitiliselt;
- 4) kasutab peamisi kunstimõisteid ja teab kunstnikke;
- 5) käitub kultuurikeskkonnades reeglite järgi (vajaduse korral oskab reeglid välja selgitada) ning saab iseseisvalt vajaliku teabe leidmise ja sündmuse kogemisega hakkama; 6) teab, mida kujutab endast disain ning kuidas töötab disainer;
- 7) mõistab vormide ja värvide subjektiivsemaid ning universaalsemaid tähendusi; 8) teab, mis on kopeerimine ja plagiaat, ning oskab teiste autorite teoseid ja nende osi kasutada oma uurimistöös või loomes nii, et tegevus ei riiva autoriõigusi.

Plaanimine ja ideede arendamine

Õpilane:

- 1) oskab arendada oma ideed, lähtudes eesmärgist;
- 2) märkab ja kirjeldab igapäevaelu probleeme, mida lahendades läbib kõik disainiprotsessi etapid;
- 3) rakendab uurimismeetodeid õpetaja abiga.

Loomine

Õpilane:

- 1) loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid spontaanselt ja põhjalikult uurides ning teadlikult kavandades;
- 2) valib loomeprotsessis sihipäraselt materjale ja tehnikavõtteid ning rakendab töövõtteid ja kompositsiooni põhimõtteid;
- 3) oskab rühmalikmena luua ühistöödest tervikliku väljapaneku ja esitleda teost publikule.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

Õpilane:

- 1) analüüsib teost (ülesehitus ja vorm, tähistavus, peamised sümbolid, kontekst), leiab erinevaid tõlgendusvõimalusi ja vaatepunkte, põhjendab neid tööle tuginedes ning kasutab kunstist rääkides oskussõnavara;
- 2) leiab seoseid ühiskonnaelu valdkondadega nii ajaloost kui ka tänapäevast, tuginedes teistele õppeainetele, erialakirjandusele, aimekirjandusele, popkultuurile ja meediale;
- 3) mõtestab esemelise ja ruumilise keskkonna või disaininäidete esteetilisi, funktsionaalseid ning ökoloogilisi aspekte;
- 4) selgitab oma tööd ning valitud töökäigu ja sõnumi võimalikke teisi võimalusi; põhjendab sisulisi, uurimuslikke või loomingulisi otsuseid ja eksponeerimise valikuid;
- 5) kuulab kaasõppijate seisukohti, põhjendab enda arvamust, annab toetavat tagasisidet ning aktseptib eriarvamusi.

2.2. Muusika

2.2.1. Õppeaine kirjeldus

Muusikal kui universaalsel suhtlusvahendil on läbi aegade olnud tähtis osa laste ja noorte vaimsel, moraalsel ning esteetilisel kasvatamisel. Muusikaõpetuse taotlus on luua muusikateadmiste, -oskuste ja -kogemuste süsteem. Üldhariduskooli muusikaõpetuse eesmärk on tekitada huvi muusika ja musitseerimise vastu ning kujundada harmoonilist ja loovat isiksust. Muusikaõpetuses lähtutakse eesti koolimuusikas väljakujunenud traditsioonidest ja põhimõtetest (Riho Päts, Heino Kaljuste), mis toetuvad Zoltán Kodály meetodile ja Carl Orffi pedagoogika adapteeritud käsitlusele ning tänapäeva pedagoogika teadmusele ja kogemusele. Muusikaga tegelemine rikastab tundeelu, kujundab esteetilisi hoiakuid ja kultuurilisi tõekspidamisi. Muusikaõpetuse kaudu luuakse võimalused muusikaoskuste arenguks, avatakse ja avardatakse muusikaga tegelemise viise ning toetatakse elukestva muusikaharrastuse teket.

Eesti ja maailma muusikakultuuri tutvustamise kaudu kujundatakse õpilaste sotsiaalkultuurilisi väärtushinnanguid ja muusikamaitset.

Muusikaõpetuses tähtsustatakse:

- 1) ühislaulmist kui rahvusliku kultuuritraditsiooni olulist väljendust ja edasikandjat;
- 2) loomingulist eneseväljendust;
- 3) õpilase loova ja kriitilise mõtlemise arengu toetamist;
- 4) õpilase isikliku suhet muusikaga ning muusikalise suhtlemise rolli vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalustamise võimalusena;
- 5) muusika osa tasakaalustatud isiksuse eetilise-esteetiliste väärtushinnangute kujunemisel;
- 6) õppija huvi ja isikupära.

Muusika õppeaine sisuks on musitseerimine (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, omalooming), muusika kuulamine ja muusikalugu, muusikaline kirjaoskus ning õppekäigud. Muusikaõpetuse kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes järgmisi osaoskusi:

- 1) laulmine,
- 2) pillimäng,
- 3) muusikaline liikumine,
- 4) omalooming,
- 5) muusika kuulamine.

Muusikaõpetuse lahutamatu osa on muusikaline eneseväljendus, millega arendatakse õpilase isikupära, omandatakse oskused ja teadmised üksi ning koos musitseerimiseks ja loominguliseks eneseväljenduseks.

Musitseerimine on keskne tegevus muusikateadmiste ja -oskuste omandamiseks ning loova ja harmoonilise isiksuse kujunemiseks. Rühmas või üksi õppides arendatakse suhtlemis- ja koostööoskust, üksteise kuulamise oskust, ühtekuuluvustunnet, hoolivust, paindlikkust ja tundetarkust ning juhitakse õpilaste enesehinnangut ja õpimotivatsiooni. Ühislaulmise ning koorilauluga arendatakse sotsiaalseid oskusi ning kujundatakse rahvuslikku eneseteadvust ja isamaa-armastust.

Omalooming on seotud lihtsate kaasmängude, saadete, rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide, muusikalise liikumise ja tekstide loomisega, mille käigus luuakse võimalused muusikalise eneseväljenduse ja esinemisjulguse kujunemiseks ning arenemiseks. Omaloomingulises tegevuses rakendatakse ja kinnistatakse muusikateadmisi ja -oskusi. Muusika kuulamisega arendatakse kuulamisoskust, tähelepanu, analüüsi- ja võrdlusoskust.

Muusikaloos tutvustatakse muusika väljendusvahendeid, stiile, heliloojaid ja interpreete ning omandatakse kultuuriloolisi teadmisi.

Muusikalise kirjaoskuse all mõistetakse ainekavas sisalduvat elementaarset noodikirja lugemise oskust, mida omandatakse musitseerides ja mis loob eeldused muusika teadlikumaks mõistmiseks.

Muusika võimaldab osaleda kultuuris mitmel viisil ja kujundada elukestvaid harrastusi. Õppekäigud (sh virtuaalsed) kontserdipaikadesse, teatritesse ning muuseumidesse kujundavad õpilaste silmaringi ja muusikamaitset, teadmisi kohalikust, oma riigi ja maailma kultuuripärandist ning nende rollist maailmas ja peamistest kultuurisaavutustest (sh

popkultuurist). Muusikaõpetuse lahutamatu osa on kooli kontserdieluse osalemine, et õpilased omandaksid kogemusi nii esineja, kuulaja kui ka korraldajana. Muusikaõpetust kavandades ja korraldades leitakse tunnivalise loometegevuse võimalusi (koorilaul, solistid, ansamblid, orkestrid, kontsertide jm esinemiste kavandamine, töötoad jms).

Õppesisu I kooliastmes:

1. klass	2. klass	3. klass
<p>Mõisted: meetrum, löök, takt, taktijoon ja -mõõt, viis (meloodia), lõpujoon, kordusmärgid, noot, salm, liisusalm, refrään, kaanon, duo, duett. esimene ja teine lõpp, eelmäng, vahemäng, regilaul, eeslaulja ja koor, helilooja, luuletaja, dirigent, koor, solist, <i>piano</i> (vaikselt), <i>forte</i> (valjult), <i>crescendo</i>, <i>diminuendo</i>, valjenedes, vaibudes, noodivältused, pooltoon, tervetoon, põhiheli, pidekaar, sidekaar, JO-astmerida, RA-astmerida, improvisatsioon, žanr, ringjoon (sõõr), voor, viirg, päripäeva ja vastupäeva, parem, vasak, labajalavalss (labajalg), rei(n)lender, marss, valss, polka, eesti rahvamuusika.</p> <p>II klass uued mõisted: viis (meloodia), esimene ja teine volt, fermaat, latern, segno, kehapill, rütmipillid, plaatpillid, kontsert ja publik.</p> <p>III klass uued mõisted: improvisatsioon, süsteem, dünaamika, noodivältused (veerandnoot, veerandpaus, poolnoot, poolpaus jne), pooltoon, tervetoon, põhiheli, ansambel.</p>		
Osaoskus: laulmine		
<p>Repertuaar: eakohane eesti ja teiste rahvaste mudellaul, laste-, mängu- ja regilaul. Rahvakalendri tähtpäevade ja riiklike pühadega seonduv. Laulude autorid. Peast lauldakse „Kooli laul“ (L. Lehto), lisaks ühislaulud:</p> <p>I klass: Eesti hümn, „Kevadel“, II klass: Eesti hümn, „Mu koduke“, „Tiliseb, tiliseb aisakell“, „Rongisõit“ ja III klass: Eesti hümn, „Lapsed, tupp“, „Uhti, uhti uhkesti“, „Teele, tee, kurekesed“, „Emakesele“, „Kus on minu koduke“ (eesti rahvalaul).</p> <p>Laulmine ja laulutehnika: <i>A cappella</i> ja saatega nii kooris, ansambelis kui ka üksi. Teiste kuulamine. Koolikooris osalemine. Laulupidude traditsiooniga tutvumine. Õige kehahoiu (sirge selg, püstine pea, avatud suu) ja õige hingamise harjutamine. I klass: tutvumine, II klass: kinnistamine, III klass: ilmekalt ja selge diktsiooniga laulmine.</p>		
<p>Interpretatsioon: meeleolu ja laulusõnade mõistmine.</p> <p>Muusikaline kirjaoskus: Mõisted, rütmid, pausid, noodist laulmine, noodi- ja käemärgid, laulu autorid, salm, refrään.</p>	<p>Interpretatsioon: lauldava laulu sõnade sisu ja meeleolu mõtestamine läbi tempo (kiire, aeglane) ja dünaamika</p> <p>Muusikaline kirjaoskus: kinnistatakse mõisteid, sh taktimõõt (2- ja 3-osaline), noot (noodipea ja -vars), rütme, rütmifiguure, pausi ja teadvustatakse laulmisel. Noodist latusalt laulmine, lugedes laulusõnu ning järgides noodimärke, rütmi ja meloodiat. Astmemudelid, käemärgid, noodijooned.</p>	<p>Interpretatsioon: lauldes väljendatakse muusika sisu ja meeleolu, kasutades eri dünaamikat ja tempot.</p> <p>Muusikaline kirjaoskus: kinnistatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pause, õpitakse uusi. Loetakse latusalt noodist laulusõnu ning järgitakse rütmi ja meloodia liikumist. Õpitakse noodist lihtsamaid laule, arvestatades tuttavaid ja uusi noodimärke (side- ja pidekaar, süsteem). Kaanon. Astmemudeleid koos käemärkidega. Astmed astmetrepile või -redelile ja JO-võtmega noodijoonestikule.</p>

		Uus: JO- ja RA-astmeread.
Osaokus: Pillimäng		
Teadlik rütmi, pauside ja rütmifiguuride ja kasutus musitseerimisel.		
Keha-, rütmi- ja plaatpillide tundmaõppimine ja kasutus.	Keha-, rütmi- ja plaatpillide mängimine üksi, ansamblis ja orkestris, kuulatakse ja kuulatakse nii enda kui teiste mängu. Väikekandle või plokkflöödi esmased mänguvõtted.	
Osaokus: Muusikaline liikumine		
Liikumistegevuste kasutus, Muusika väljendusvahendite tunnetus liikumise kaudu, Eesti laulu- ja ringmängud, nende sisu ja pärimusega tutvumine. III klass: valss ja polka.		
Osaokus: Muusikaline omalooming		
Lihtsama teksti ja meloodia loomine ja esitamine üksi, ansamblis või klassiga, selle karakterite väljendamine liikumise ja liigutuste kaudu.	Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis (nt pinginaabriga) ja/või kõik koos (kogu klassiga). Muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) kasutatakse omaloomingus nii eraldi kui omavahel lõimitult.	
Osaokus: Muusika kuulamine		
Eesti rahvalaulud ja -pillid, kogetud muusikaelamuste eakohane kirjeldamine ja oma arvamuse avaldamine. Hea käitumistava kontserdil.	Eesti rahvalaulud ja -pillid, kogetud muusikaelamuste kirjeldamine ja arvamuse avaldamine kas suuliselt vm looval viisil. Autoritega tutvumine, infootsing. Hea käitumistava kontserdil.	Eesti rahvamuusika kuulamine, kirjeldamine ja iseloomustamine, eesti rahvapillide eristamine välimuse ja kõla järgi. Muusikaelamuste kohta oma arvamuse avaldamine.

Õppetegevused I kooliastmes:

1. klass	2. klass	3. klass
Osaokus: laulmine		
Häälemängud (eakohased hääle- ja hingamisharjutused ja eakohaste laste-, mängu- ja mudellaulude, regilaulude, eesti- jt rahvaste laulude laulmine ühiselt, ansamblis ja üksi. Laulmine ja improviseerimine õpitud astme-mudelitel. Osalemine koolikoori tegevuses.		
		Kaanonite laulmine. I kooliastme ühislaulude kordamine.
Osaokus: pillimäng		
Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus. Rütmi improviseerimine kehapillidel ja rütmipillidel. Keha-, rütmi- ja plaatpillidel lihtsamate <i>ostinatode</i> , kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Rütmi ja meloodia improviseerimine plaatpillidel.		
Rütmimängud. Rütmi- ja fantaasiapillide meisterdamine.	pentatoonikat kasutades. Musitseerimine väikekandlel või plokkflöödil, kasutades esmaseid mänguvõtteid.	Kaanonite esitamine. Musitseerimine väikekandlel või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid.
Osaokus: muusikaline liikumine		
Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas. Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine. Õpetajaga ühise liikumiskompositsiooni loomine, milles väljendatakse muusikapala ülesehitust(vormi). Eesti laulu- ja ringmängude mängimine.		
	Labajalavalsi ja rei(n)lenderi tantsimine.	Valsi ja polka tantsimine. Eri tempodes marssimine.

Osaoskus: muusikaline omalooming		
Lihtsate rütmilis-meloodiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja/või plaatpillidel. Lihtsamate tekstide loomine ja nende ilmekas esitamine. Kuulatud muusika või laulu meeleolu ja/või karakteri väljendamine loovliikumise või kunstitööde kaudu.		
Õpitud astmetele tuginedes meloodia improviseerimine.	Meloodia improviseerimine pentatoonikal. Väikekandlel/ plokkflöödil omaloomingu esitamine.	Meloodia ja rütmi improviseerimine. Väikekandlel/ plokkflöödil omaloomingu esitamine. Rütmikaanonite loomine ja esitamine.
Osaoskus: muusika kuulamine		
Kuuldud muusikapala või laulu meeleolu ja/või karakteri kirjeldamine. Kuuldud muusikapala karakteri väljendamine kunstiteose kaudu. Võimalusel kontserdi külastamine (kontserdimaja, koolikontserdid jne).		
	Rahvapillide kuulamine ja vaatamine, nende eristamine kõla ja välimuse järgi.	Erinevate heliloojate, nt G. Ernesaks, M. Härma, W. A. Mozart, P. Tšaikovski jne teoste kuulamine ja nende heliloojaga seostamine. Eri muusikažanrite (marss, valss, polka) kuulamine ja eristamine. Rahvapillide kuulamine ja eristamine kõla ning välimuse järgi.

Õppesisu II kooliastmes:

4. klass	5. klass	6. klass
Mõisted: Korratakse ja kinnistatakse varem õpitud mõisteid.		
dünaamika, noodivältused (kaheksandiknoot ja -paus, tervenoot ja tervepaus jne), eeltakt, <i>mezzopiano</i> ja <i>-forte</i> helilaad ja kolmkõlad, tähtnimetused, 1-, 2-, 3-osaline vorm, klaviatuur, duur, moll, rahvapillid, klahv-, keel-, puhk- ja löökpillid, laste-, nais- ja meeshääled, poiste-, laste-, nais-, mees-. sega- ja mudilaskoor, ühendkoorid.	tempo, meloodia, helistik, paralleelhelistik, toonika, metronoom, diees, bemoll, bekarr, folkloor, vanem rahvalaul ehk regilaul, uuem rahvalaul, regivärss, algriim, lõppriim, regilaulu liigid, muusikal, diees, bemoll, bekarr, folkloor, sõõr- ja voortantsud, labajalavalss, polka, reinlender, ingliska, kadrill.	Uued mõisted: rahvaviisi seade (õppesisus pole kirjas), programmiline muusika, interpretatsioon, töötlus, remiks, kaver, orkestratsioon.
Osaoskus: laulmine		
Repertuaar: Lauluvalikul arvestatakse eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega.		
Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehäälseid laule, teiste rahvaste laule ja kaanoneid. Õpitakse laulma peast II kooliastme ühislause: Eesti	Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, eristades neid üksteisest. Jätkatakse ühe- ja kahehäälsete laulude, teiste rahvaste laulude ja kaanonite laulmist. Õpitakse	Lauldakse eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehäälseid laule, teiste rahvaste laule ja kaanoneid. Väärtustatakse ühislaulmist, lauldakse peast II kooliastme

hümn, „Mu isamaa armas”, „Püha öö” ning „Kooli laul“ (L. Lehto). Tutvutakse laulu autoritega.	laulma peast II kooliastme ühislaule: Eesti hümn, „Eesti lipp” ning „Kooli laul“ (L. Lehto). Teatakse laulude autoreid.	ühislaule: Eesti hümn (F. Pacius), „Kui Kungla rahvas“ (K. A. Hermann), „Majakene mere ääres“ (Ü. Vinter) ning „Kooli laul“ (L. Lehto).
<p>Laulmine ja laulutehnika: <i>A cappella</i> ja saatega nii kooris, ansamblis kui ka üksi, teiste kuulamine, Koolikooris osalemine. Laulupidude traditsiooniga tutvumine. Õige kehahoiu (sirge selg, püstine pea, avatud suu) ja õige hingamise harjutamine. I klass: tutvumine, II klass: kinnistamine, III klass: ilmekalt ja selge diktsiooniga laulmine.</p>		
<p>Interpretatsioon: Väljendatakse lauldes muusika sisu ja meeoleolu, kasutades dünaamikat (<i>piano, mezzopiano, mezzoforte, forte</i>) ja tempot (<i>crescendo, diminuendo</i> - kiire, aeglane).</p>		
	Tutvustatakse itaaliakeelseid tempotermineid, <i>nt ritenuto, accelerando, largo, andante, moderato, allegro</i> jne.	Kinnistatakse erinevaid itaaliakeelseid tempotermineid.
<p>Muusikaline kirjaoskus: Kinnistatakse laulu õppimist toetavat muusikateooriat. Õpitakse ning teadvustatakse laulmisel uusi rütme, rütmifiguure ja pause. Noodipikkuste silp-nimetused kinnistatakse noodivältustega (TA-veerandnoot jne). Selgitatakse taktimõõdu kahe numbri tähendust. Tutvutakse 4-osalise taktimõõdu (C) ja eeltaktiga.</p>	<p>Muusikaline kirjaoskus: Täiendatakse juba õpitud laulu õppimist toetavat muusikateooriat. Kinnistatakse õpitud rütme, rütmifiguure ja pause. Noodipikkuste silp-nimetused kinnistatakse noodivältustega (TA-veerandnoot jne). Kinnistatakse taktimõõdu kahe numbri tähendust.</p>	<p>Muusikaline kirjaoskus: Rakendatakse lauldes muusikalist kirjaoskust, kasutatakse laulu õppides relatiivseid astmeid ja absoluutseid helikõrgusi. Noodist lauldes järgitakse rütmi ja meloodia liikumist, ning arvestatakse õpitud noodikirja märkidega. Kinnistatakse helistikke (C-e, G-e, F-d), seostades neid duur- ja moll-helilaadiga. Selgitatakse laulude vormi.</p>
Osaoskus: Pillimäng		
<p>Musitseerimisel kasutatakse teadlikult uusi rütme, rütmifiguure ja pause. Keha-, rütmi- ja plaatpille mängitakse nii orkestris, ansamblis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii enda kui ka teiste pillimängu.</p>		
Noodist mängimisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi. Väikekandle või plokkflöödi mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid ning seostatakse neid absoluutse noodisüsteemiga.	Noodist mängimisel toetatakse absoluutsele noodisüsteemile. Väikekandle või plokkflöödi mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid ning seostatakse neid absoluutse noodisüsteemiga.	Noodist mängimisel kinnistatakse absoluutset noodisüsteemi. Väikekandle või plokkflöödi mängimisel kasutatakse õpitud mänguvõtteid ning seostatakse neid absoluutse noodisüsteemi/helistikega.
Osaoskus: Muusikaline liikumine		
<p>Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis. Tunnetatakse muusika erinevaid temposid ja väljendatakse dünaamika ja helikõrguste muutusi liikumise kaudu. Kujundatakse ühiselt liikumiskompositsioone, väljendamaks muusikapala vormi. Liikumise kaudu tutvutakse ja kinnistatakse rütme, rütmifiguure ja pause. Mängitakse ühiselt erinevaid eesti laulu- ja ringmänge, tutvudes laulumängu sisu ja pärimusliku traditsiooniga.</p>		

Mängudes väljendatakse esinevate tegelaste karaktereid. Ühistegevuses liigutakse paaris, sõõris, vooris ja viirus.		
Tantsitakse valssi ja polkat, kasutades põhisamme.	Tantsitakse erinevaid rahvatantse, kasutades põhisamme.	Tutvutakse valikuliselt eri maade rahvatantsudega, kasutades põhisamme.
Osaoskus: Muusikaline omalooming		
Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansamblis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine) nii eraldi kui lõimitult. Luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone.		
Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendada relatiivset ja/või absoluutset noodisüsteemi.	Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendada absoluutset noodisüsteemi.	Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendada õpitud muusikalist kirjaoskust.
Luuakse lihtsamaid tekste ja esitatakse musitseerides, rakendades oma muusikalise kirjaoskuse teadmisi.	Luuakse erinevaid muusikast lähtuvaid tekste.	Luuakse erinevaid muusikast lähtuvaid tekste.
Tutvutakse erinevate digirakendustega.	Katsetatakse omaloomingus erinevaid digirakendusi.	Katsetatakse omaloomingus erinevaid digirakendusi.
Osaoskus: Muusika kuulamine		
Kirjeldatakse kogetud muusikaelamusi ning avaldatakse nende kohta arvamust eakohaselt kas suuliselt või muul looval viisil.		Analüüsitakse muusika-elamusi ja avaldatakse nende kohta arvamust suuliselt või kirjalikult muusika oskussõnavara kasutades. Eristatakse kuuldeliselt eesti rahvamuusikat teiste maade rahvamuusikast (valikuliselt nt Põhjamaad, Balti riigid). Tutvutakse eri maade rahvapillidega, leitakse erinevusi ja sarnasusi eesti rahvapillidega (rühm, kuju, kõla). Tutvutakse programmiliste vokaal- ja instrumentaalmuusikateostega ning nende interpreteerimisvõimalusega (töötlus, remiks, kaver orkestratsioon). Kuulatakse valikuliselt Euroopa heliloojate loomingut, sh popmuusikat. Uuritakse valikuliselt (näiteks eesti heliloojad, õpitava maa helilooja(d)) kuulatud heliteose autori loometegevust, kasutades teabe leidmiseks erinevaid infoallikaid. Tutvustatakse infot kaaslastele.
Kuulatakse eesti rahvamuusikat, iseloomustatakse ja kirjeldatakse kuuldut. Eristatakse kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille (hiiu kannel, kannel, lõõtspill, torupill, sarved, viled, parmupill jt) ning kirjeldatakse neid.		
Eristatakse kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat ja erinevaid esituskoosseise.		
Kuulatakse ja võrreldakse hääle- ja kooriliike.		
Kuulatakse erinevaid pillirühmi (klahvpillid, keelpillid, puhkpillid, löökpillid) ja eristatakse pillirühmi kõla ja välimuse järgi.	Tutvustatakse eri orkestri-liike ja nende pillirühmi. Tutvutakse rahvatantsudega ja rahvalaulu liikidega, kuulatakse pärimusmuusika töötusi. Tutvutakse laulu/muusikapala autoritega, koos õpetajaga otsitakse ja jagatakse nende kohta infot, Tutvustatakse kodukoha ja Eesti koore ja dirigente.	
Tutvutakse Eesti ooperiteatritega (Rahvusoper Estonia ja teater Vanemuine).		

Korratakse kontserdikülastaja hea käitumise tavasid. Kirjeldatakse külastatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult.	Teatakse kontserdikülastaja hea käitumise tavasid. Analüüsitakse kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ja muusikalavastusi suuliselt ja kirjalikult, antakse oma hinnang ning jagatakse kogemusi kaaslastega.
--	--

Õppetegevused II kooliastmes:

4. klass	5. klass	6. klass
Osaoskus: laulmine		
Loomuliku kehahoiu ja laulmisele omaste hingamis põhimõtete kinnistamine. Laulmine ja improviseerimine õpitud astmemudelitel. Kaanonite laulmine. Koolikooris osalemine. Eakohaste laste-, mängu- ja regi- ja mudellaulude, eesti- jt rahvaste laulude laulmine ühiselt, ansambelis ja üksi.		
I kooliastme ühislaulude kordamine.	Ühislaulude kordamine. Hääleharjutused ja -mängud.	4. ja 5. klassi ühislaulude kordamine.
Osaoskus: pillimäng		
Rütmi improviseerimine kehapillil ja rütmipillidel. Rütmi ja meloodia esitamine või improviseerimine plaatpillidel. Kaanonite esitamine. Musitseerimine väikekandelil või plokkflöödil, kasutades õpitud mänguvõtteid. Lihtsamate meloodiate esitamine klahvpillidel või erinevatel digitaalsetel rakendustel.		
Keha-, rütmi- ja plaatpillidel lihtsamate <i>ostinato</i> 'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Meetrumi tunnetamine ja hoidmine.	Keha-, rütmi- ja plaatpillidel <i>ostinato</i> 'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine.	
Osaoskus: muusikaline liikumine		
Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu. Muusika sisu ja karakteri väljendamine liikumise kaudu üksi või rühmas. Erinevate liikumisimprovisatsioonide loomine. Õpetajaga ühise liikumiskompositsiooni loomine, milles väljendatakse muusikapala ülesehitust (vormi). Eesti laulu- ja ringmängude mängimine.		
		Teiste maade lihtsamate tantsude või nende põhisammude tantsimine.
Osaoskus: muusikaline omalooming		
Meloodia ja rütmi improviseerimine. Lihtsate rütmilis-meloodiliste kaasmängude loomine keha-, rütmi- ja/või plaatpillidel. Rütmi kaanonite loomine ja esitamine. Meloodia noodistamine, kasutades relatiivset ja/või absoluutset noodisüsteemi. Omaloomingu esitamine meloodiapillil. Muusika meeleolu väljendamine loovliikumise kaudu. Kuulatud muusika või laulu meeleolu ja/või karakteri väljendamine kunstitöodes. Väikekandelil või plokkflöödil omaloomingu esitamine.		
Lihtsamate tekstide loomine ja nende ilmikas esitamine. Omaloomingu rikastamine, kasutades digirakendusi.		Tekstide loomine ja nende ilmikas esitamine. Digirakenduste kasutamine.

Osaoskus: muusika kuulamine	
<p>Kuuldud muusikapala või laulu meeleolu ja/või karakteri kirjeldamine. Kuuldud muusikapala karakteri väljendamine kunstiteose kaudu.</p> <p>Valikuliselt erinevate heliloojate, näiteks eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojate teoste kuulamine. Lihtsamate kuulamistestide läbiviimine (näiteks pilli-, häälerühmade ja rahvapillide eristamine, heliloojate loomingu seostamine autoriga jne).</p> <p>Võimalusel kontserdi külastamine (kontserdimaja, koolikontserdid jne).</p>	
<p>Esitlused/plakatid pillide, hääleliikide või autorite kohta.</p>	<p>Esitlused/plakatid pillide, hääleliikide, autorite ja eri maade kultuuride kohta jne.</p>

Õppesisu III kooliastmes:

7. klass	8. klass	9. klass
<p>Mõisted: Korratakse ja kinnistatakse õpitud mõisteid. Uued mõisted:</p>		
<p>häälemurre, (eesti) vaimulik rahvalaul ja muusika, rondo, variatsioon, süngoop, triool, akustiline kitarr, ukulele, akord, arranžeerimine, duo, improvisatsioon, interpreet, instrumetaalmuusika, kammermuusika, filmimuusika, <i>soundtrack</i>.</p>	<p>intervall, akord, bassivõti, pentatoonika, rokk- ja popmuusika stiilid, kantri, soul, funk, levimusika, muusikatoöstus, artist, produtsent, mäenedžer, autoriõigus, helikaja, akustika, akustiline ja elektrooniline instrument, arvutimuusika, Ladina-Ameerika tantsud,</p>	<p>sümfoonia-, kammer- ja džässorkester, puhkpilli- ja rahvapilliorkester, dirigent, partituur, instrumentaal-kontsert, alt, metsosopran, sopran, koloratuursopran, tenor, kontratenor, bariton, bass, libreto, lavastaja, aaria, improvisatsioon, retsitatiiv, koreograaf, bluus, gospel, spirituaal, sving.</p>
Osaoskus: laulmine		
<p>Repertuaar: Lauldakse ea- ja teemakohaseid ühe-, kahe- ning paiguti kolmehääelseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule. Tutvutakse vaimuliku rahvalauluga.</p> <p>Õpitakse laulma peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oksvort), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks), „Mul meeles veel“ ja „Saaremaa valss“ (R. Valgre), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär) ning „Kooli laul“ (L. Lehto),. Tutvustatakse laulude autoreid. Repertuaari valikul arvestatakse ka eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega.</p> <p>Laulmine ja laulutehnika: Lauldakse <i>a cappella</i> ja saatega nii kooris, ansambelis kui ka üksi, mille käigus kuulatakse ja kuulatakse nii ennast kui ka teisi. Tutvustatakse laulupeo traditsiooni, kaasatakse õpilasi koolikoori. Lauldakse oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga väljendusrikkalt, arvestades esitatava muusikapala stiili ning järgitakse häälehoidu häälemurdeperioodil.</p> <p>Muusikaline kirjaoskus: Kinnistatakse I ja II kooliastmes omandatud laulu õppimist toetavat muusikateooriat ja omandatakse uusi teadmisi. Muusikalise kirjaoskuse hulka kuuluvad: helivältsed, rütmifiguurid ja pausid, uued rütmid süngoop ja triool kaheksandiktaktimõõtlaulurepertuaarist tulenevalt; ühe võtmemärgiga helistikud ja repertuaarist tulenevalt kahe võtmemärgiga helistikud, rondo ja variatsioonivorm; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele.</p>		
Osaoskus: Pillimäng		
<p>Pillimäng ühismusitseerimisel, omaloomingu esitamisel ja muusikaloo illustreerimiseks koolis olemasolevate pillidega õpetaja ja/või õpilaste valikul, kasutades muusikalist</p>		

<p>kirjaoskust. Süvendatakse pillimänguoskusi ja avardatakse musitseerimisvõimalusi eri pillikoosseisudes, omandatakse akustilise kitarrri või ukulele esmased mänguvõtted.</p>		
<p>Tutvutakse valikuliselt maailma rahvaste (Araabia, juutide, Austraalia, Hiina, Jaapani, India, Indoneesia) muusika ja filmimuusikaga läbi pillimängu.</p>	<p>Tutvutakse maailma rahvaste (Hispaania, Põhja- ja Ladina-Ameerika) muusikaga läbi pillimängu. Leitakse ansambli-mängu harrastamise võimalusi õpilaste huvi toetamiseks pop- ja rokkmuusika vastu. Süvendatakse pillimänguoskusi, võimalusel musitseeritakse eri pillikoosseisudes, arendatakse akustilise kitarrri/ukulele akordmänguvõtteid.</p>	
<p>Osaoskus: Muusikaline liikumine</p>		
<p>Liikumistegevusi viiakse läbi nii üheskoos, gruppides kui ka üksi, mille käigus liigutakse ja tunnetatakse nii enda kui ka teiste kohalolekut ruumis ning kinnistatakse õpitud rütm, rütmifiguure ja pause. Ühiselt kujundatakse liikumiskompositsioone, väljendamaks muusikapala vormi (3-osaline lihtvorm, rondo). Liikumises väljendatakse valikuliselt erinevate maailma rahvaste muusikale iseloomulikke karaktereid, võimaluse korral õpitakse rahvatantse ja eri tantsustiile. Tantsitakse Ladina-Ameerika tantsude (nt rumba, samba jt), põhisamme ning väljendatakse end erinevates tantsustiilides (nt rokk, hip-hop jt).</p>		
<p>Osaoskus: Muusikaline omalooming</p>		
<p>Omaloomingut luuakse ja esitatakse üksi, ansambelis ja/või kõik koos. Katsetatakse julgelt loomeideedega, kasutades muusikalisi osaoskusi (laulmine, pillimäng ja muusikaline liikumine) nii eraldi kui ka omavahel lõimitult, rakendades õpitud muusikalise kirjaoskuse teadmisi. Omaloomingu meloodia noodistamisel rakendatakse absoluutset noodisüsteemi. Luuakse lihtsaid meloodiaid ja erinevaid muusikast lähtuvaid tekste. Pillimängus luuakse rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja <i>ostinatosid</i> ning esitatakse neid üksi või rühmas. Väikekandlel, plokkflöödil, kitarril või ukulelele esitatakse omaloomingut kasutades õpitud mänguvõtteid. Katsetatakse omaloomingus erinevate digirakendustega, nt <i>Ableton Live, BandLab, GarageBand, Musescape, Noteflight, Loop Station</i> jt.</p>		
<p>Osaoskus: Muusika kuulamine</p>		
<p>Tutvutakse laulu või muusikapala autoritega ja (eelkõige eesti) interpretidega, valikuliselt erinevate heliloojatega (nt eesti ja õpitava repertuaariga seotud heliloojatega). Korraldatakse kontserdikülastaja hea käitumise tavasid. Kirjeldatakse kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt või kirjalikult kasutades eakohast muusikaalast oskussõnavara.</p>		
<p>Eristatakse kõla ja kuju järgi keel-, puhk-, löök- ja klavripille.</p>	<p>Helisalvestuse ja -tehnika arengulugu. Tutvutakse heli ja selle omadustega. Kõla ja kuju järgi eristatakse akustilisi ja elektroonilisi muusikainstrumente.</p>	<p>Orkester: kujunemine, liigid ja koosseisud muusikanaidete abil. Õpitakse tundma sümfooniaorkestri koosseisu ning paigutust. Tutvutakse hääleorganitega (hingamiseliinid, hääle-tekitajad, resonaatorid), hääle tekkimise protsessi ja häälemurde ning häälehoiu viisidega. Kuulatakse ning eristatakse hääleliike.</p>
<p>Tutvutakse kammeransambli koosseisudega (klaveritrio, keelpillikvartett jt).</p>	<p>Tutvutakse arvutimuusika ja selle loomise võimalustega. Õpitakse tundma autorikaitse seadust ja autoriõigusega kaasnevaid kohustusi intellektuaalse omandi kasutamisel (sh internetis).</p>	<p>Kuulatakse ning õpitakse tundma Prantsusmaa, Itaalia ja Aafrika muusikat.</p>
<p>Kuulatakse ning õpitakse valikuliselt tundma Araabia,</p>	<p>Kuulatakse ja õpitakse tundma ja eristama Põhja-Ameerika, Ladina-Ameerika ja Hispaania rahva muusikat.</p>	

<p>juutide, Austraalia, Hiina, Jaapani, India, Indoneesia muusikat. Luuakse seos eesti muusikas heliloojatega (nt Grünberg, Vähi jt). Tutvutakse kirjaliku ja suulise traditsiooni vahealas kujunenud eesti vaimuliku rahvalaulu ja heliloojatega, kes on oma loomingus kasutanud vaimulikke rahvaviise (Kreek jt) ning vaimulikku muusikat loonud heliloojatega (Pärt, Tulve, Tüür jt). Filmimuusika ajaloo etapid. Kuulatakse-iseloomustatakse ja lauldakse Eesti ja maailma olulisemate filmimuusika heliloojate loomingut.</p>	<p>Kuulatakse ja võrreldakse rock- ja popmuusika stiile, luuakse seosed levimusika arenguga Eestis.</p>	<p>Näidete abil õpitakse tundma muusikateatri nelja olulisemat alaliiki (ooper, operett, muusikal, ballett). Tutvutakse ooperi, opereti, muusikali ning balleti kujunemislooga, kuulatakse heliloojate (J. Offenbach, P. Tšaikovski, G. Verdi, A.L. Webber jt) loomingut. Luuakse seoseid Eesti lavamuusika arenguga. Džässmuusika kujunemine. Näidete abil õpitakse džässmuusika põhijooni ja stiile tundma. Kuulatakse ja iseloomustatakse Eesti ja maailma olulisemate džässheliloojate muusikat.</p>
--	---	--

Õppetegevused III kooliastmes:

7. klass	8. klass	9. klass
Osaoskus: laulmine		
<p>Ea- ja teemakohaste ühe- ja/või kahehäälsete laulude ja kaanonite ning eesti ja teiste rahvaste laulude laulmine ühiselt, kooris, ansambelis ja/või üksi <i>a cappella</i> ja/või saatega kasutades muusikalist kirjaoskust. II kooliastme ühislaulude kordamine. Osalemine koolikoori tegevuses ja kooli kontserdielus.</p>		
Osaoskus: pillimäng		
<p>Meetrumi tunnetamine ja hoidmine pillimängus. Rütmi improviseerimine keha- ja rütmipillidel. Rütmimängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis-meloodilised küsimusevastuse motiivid. Keha-, rütmi- ja plaatpillidel <i>ostinato</i>'de, kaas-, eel- ja/või vahemängude mängimine. Kitarri, ukulele või väikekandle mängimine laulude saateks. Digivõimaluste katsetamine pillimängus ja muusika loomisel, nt luupide loomine rakenduses <i>Loop Station</i>.</p>		
Osaoskus: muusikaline liikumine		
<p>Muusikavormi väljendamine loovliikumise või improviseerimise kaudu üksi või rühmas. Erinevate liikumisimproviseerimise loomine.</p>		
<p>Maailma rahvaste tantsude põhisammude õppimine. Projektülesanne: tantsukompositsiooni loomine.</p>	<p>Ladina-Ameerika tantsude põhisammude õppimine. Projektülesanne: rokk- ja/või popmuusika stiili tantsukompositsiooni loomine.</p>	<p>Balleti põhipositsioonide õppimine. Projektülesanne: džässmuusika stiilis tantsukompositsiooni loomine.</p>
Osaoskus: muusikaline omalooming		
<p>Muusikapalade ja rütmilis-meloodiliste improviseerimise loomine akustiliselt ja/või digitaalselt (nt programmis <i>Ableton Live, BandLab, GarageBand, Muscore, Noteflight</i> jt) rakendades muusikalist kirjaoskust. Projektülesanded, nt muusikapala loomine rakendusega <i>Loop Station</i> või <i>stompide</i> (muusika tegemine esemetega) loomine. Laulutekstide loomine. Laulu-, instrumentaal- või tantsukompositsiooni loomine maailma rahvaste muusika põhjal.</p>		

Laulu-, instrumentaal- või tantsukompositsiooni loomine filmi /video põhjal. Videote ja filmide helindus.	Rokk- ja/või popmuusika stiilis tantsukompositsiooni loomine.	Džässmuusika stiilis tantsukompositsiooni loomine.
Osaoskus: muusika kuulamine		
Paaris- või rühmatöö – postri või esitluse koostamine valitud teema kohta. Erinevate pillide ja pillirühmade kõla eristamine ja võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna ning oma arvamuse põhjendamine. Araabia, juutide, Austraalia, Hiina, Jaapani, Indoneesia, India muusika kuulamine ja võrdlemine nii üksi, paaris ja rühmatööna, oma arvamuse põhjendamine, seosed eesti muusikaga. Kuulamistestid. Projektülesanne: oma video loomine ja helindamine IT vahendeid kasutades paaris- või rühmatööna. Projektülesanne: IT vahendite abil filmilõikude helindamine. Õppekäigud muusikaga seotud paikadesse: teatrid, kontserdisaalid, kirikud, muuseumid jt Arvamuse avaldamine/arvustuse kirjutamine muusikaürituse (kontsert, muusikalavastus), õppekäikude või õpitud rahvaste muusika, heliloojate ja interpretide kohta.	Eesti, Hispaania, Ladina- ja Põhja-Ameerika muusika eristamine ja võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, arvamuse põhjendamine. Rokk- ja popmuusika stiilide eristamine ja võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, oma arvamuse põhjendus. Muusika kuulamistestid. Muusikapala loomine digitaalselt (nt programmis <i>Ableton Live, BandLab, Musescape, Garage Band, Noteflight, Loop Station</i> jt).	Eesti, Prantsusmaa, Itaalia ja Aafrika muusika eristamine ja võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, oma arvamuse põhjendamine. Džässmuusika stiilide eristamine ja võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, oma arvamuse põhjendus. Muusika kuulamistestid. Muusikapala loomine digitaalselt (nt programmis <i>Ableton Live, BandLab, Musescape, Garage Band, Noteflight, Loop Station</i> jt)

Hindamine

Muusika õpetamisel hinnatakse õpilaste teadmiste ja oskuste rakendamist, arvestades ainekavas taotletavaid õpitulemusi ning õppe- ja kasvatusesmäärke muusikaliste osaoskuste lõikes alljärgnevalt:

- 1) laulmine – aktiivne osavõtt ühislaulmisest, õpitulemustes nimetatud ühislaulurepertuaari omandamine;
- 2) pillimäng – musitseerimine kaasmängudes rühmas ja/või üksi;
- 3) omalooming – lihtsa kaasmängu, *ostinato* või liikumise loomine, ideede väljapakumine ning teostamine, loomingulisus;
- 4) muusika kuulamine ja muusikalugu, õppekäigud – muusika üle arutlemine, muusikateoste analüüsimine ning oma seisukohtade põhjendamine, osalemine kirjalikes ja suulistes aruteludes;
- 5) tunnist osavõtu aktiivsus – aktiivne osalemine tunni eri osades;
- 6) tunniväline muusikaline tegevus – osalemine koolikooris, orkestris, ansambelis, esinemine kooliüritustel, kooli esindamine konkurssidel või võistlustel, sh muusikaolümpiaadil (neid punkte arvestatakse õppetegevuse osana koondhindamisel).

2.2.3. Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb rõõmu laulmisest ja pillimängust, omaloomingust ja muusikalisest liikumisest ning muusika kuulamisest;</p> <p>2) saab esmase ühislaulmise ja koorilaulu kogemuse ning pillimänguoskused;</p> <p>3) kuulab keskendunult muusikat, enda ja kaaslaste muusikaesitusi ning avaldab selle kohta oma arvamust;</p> <p>4) mängib loomeideedega ning katsetab musitseerimisel erinevaid muusika väljendusvahendeid;</p> <p>5) rakendab omandatud muusikateadmisi ja -oskusi muusikategevustes, sh muusikalist kirjaoskust (helivältsused, rütmid ja pausid: 2- ja 3-osaline taktimõõt; JO- ja RA-astmerida, JO-võti; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele).</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb rõõmu nii iseseisvast kui ka ühisest muusikategevusest ja väärtustab musitseerimist;</p> <p>2) teadvustab ja hindab oma muusikavõimeid, arendab neid muusikategevustes – laulmises, pillimängus, omaloomingus ja muusikalisest liikumisest;</p> <p>3) kuulab süvenenult Eesti ja teiste rahvaste muusikat ning arutleb muusika üle;</p> <p>4) osaleb aktiivselt muusikaloomes, katsetab oma ideid erinevates muusikategevustes ja sobivates digikeskkondades, on püsiv lahendusi otsides;</p> <p>5) suhtub lugupidavalt enda ja kaaslaste loomingusse, põhjendab ning analüüsib oma arvamusi ja valikuid;</p> <p>6) mõistab enda seotust Eesti kultuuripärandiga ja väärtustab laulupidu;</p> <p>7) märkab ja teadvustab kultuurilist mitmekesisust ning suhtub lugupidavalt eri rahvuskultuuridesse;</p> <p>8) leiab muusikainfot eri teabeallikatest ning käitub vastutustundlikult virtuaalmaailmas;</p> <p>9) väärtustab loojat ja loomingut ning on teadlik autoriõigusest;</p> <p>10) väärtustab teadmisi ja oskusi muusikategevustes, rakendades muusikalist kirjaoskust (helivältsused, rütmifiguurid ja pausid: taktimõõt 4/4, C ja eeltakt; duur-, moll-helilaad, helistikud C-a, G-e, F-d;</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) huvitub muusikast kui kunstiliigist, väärtustab seda kultuuri ja igapäevaelu osana</p> <p>2) teadvustab muusika mõju vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalu loomisel;</p> <p>3) osaleb aktiivselt musitseerimises: tegutseb koos teistega, vastutab enda tegevuse eest rühmas (klassis, kooris, ansambelis);</p> <p>4) arendab ja katsetab loomeideid muusikalise eneseväljenduse kaudu, leiab lahendusi esile kerkinud probleemidele, hindab isikupära ja erinevaid lahendusi ning on püsiv ja järjekindel;</p> <p>5) tunnetab ja rakendab liikudes muusika karakterit ja väljendusvahendeid;</p> <p>6) väärtustab kodukoha ja Eesti muusikapärandit ning nüüdismuusikat, on traditsioonide edasikandja laulja ja/või pillimängijana ning osaleb laulupidudel;</p> <p>7) teadvustab muusikat kui kultuuridevahelist suhtluskeelt, väärtustab kultuurilist mitmekesisust;</p> <p>8) tegutseb eetilisel ja ohutult (sh autoriõigust arvestades) nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda;</p> <p>9) valib endale meelepärase muusikaga tegelemise viisi, hindab kogemust ja jagab seda kaaslastega;</p> <p>10) teadvustab, et teadlikuma musitseerimise aluseks on muusikaline kirjaoskus,</p>

	muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele).	mille hulka kuuluvad helivältused, rütmifiguurid ja pausid: kaheksandiktaktimõõt laulurepertuaarist tulenevalt; ühe võtmemärgiga helistikud ja repertuaarist tulenevalt kahe võtmemärgiga helistikud; bassivõti repertuaarist tulenevalt; muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele; 11) mõistab, et muusikahuvi ning -oskused võimaldavad kujundada sellest elukestva harrastuse või elukutse.
--	---	---

2.2.3. Õpitulemused

I kooliaste

Musitseerimine: laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, muusikaline omalooming

Laulmine

Õpilane:

- 1) laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba tooni ja selge diktsiooniga üksi, ansamblis või kooris;
- 2) väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu;
- 3) laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, regillaule, kaanoneid, eesti ja teiste rahvaste laule;
- 4) laulab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu koduke“ (A. Kiis), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus); lastelaulud „Lapsed, tuppa“, „Teele, tee, kurekesed“, „Kevadel“ („Juba linnukesed...“), „Uhti, uhti, uhkesti“, „Emakesele“ (M. Härma), „Rongisõit“ (G. Ernesaks);
- 5) on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, arutleb suuliselt kogetu üle;
- 6) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda lauldes.

Pillimäng

Õpilane:

- 1) rakendab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates *ostinato*'des ja/või kaasmängudes;
- 2) musitseerib väikekandlil või plokkflöödil esmaseid mänguvõtteid kasutades;
- 3) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda pillimängus.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- 1) väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas;
- 2) kasutab liikumisel muusika väljendusvahendeid;

- 3) tantsib eesti laulu- ja ringmänge;
- 4) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda liikumisel.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- 1) rakendab omaloomingus muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);
- 2) loob lihtsaid rütmilis-meloodilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel;
- 3) improviseerib astmemudelitele tuginedes;
- 4) loob lihtsamaid tekste (liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne);
- 5) kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamisel;
- 6) väljendab muusika meeleolu kunstitöodes;
- 7) mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda omaloomingus.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- 1) kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil;
- 2) kirjeldab, iseloomustab ning võrdleb kuulatava laulu või muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara ning muusika väljendusvahendeid (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika);
- 3) eristab ja iseloomustab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat, sh muusikažanre (marss, valss, polka); 4) otsib infot erinevatest etteantud allikatest, eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning kirjeldab neid.

II kooliaste

Musitseerimine: laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, muusikaline omalooming

Laulmine

Õpilane:

- 1) laulab hääle isikupära arvestades võimalikult puhta intonatsiooniga, loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt;
- 2) laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehääelseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;
- 3) väärtustab ühislaulmist, laulab peast kooliastme ühislause: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Eesti lipp“ (E. Võrk), „Kui Kungla rahvas“ (K. A. Hermann), „Mu isamaa armas“ (saksa rahvalaul), „Meil aiaäärne tänavas“ (eesti rahvalaul), „Püha öö“ (F. Gruber), „Majakene mere ääres“ (Ü. Vinter);
- 4) osaleb laulupeotraditsiooni edasikandmisel koorilaulja või kuulajana ning analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;
- 5) rakendab lauldes muusikalist kirjaoskust, kasutab laulu õppides relatiivseid astmeid

Pillimäng

Õpilane:

- 1) süvendab I kooliastmes omandatud pillimänguoskusi ning mängib keha-, rütmi- ja plaatpille (valdavalt kaasmängudes);

- 2) musitseerib muusikateadmisi ja -oskusi kasutades plokkflöödil ja/või väikekandelil või muul meloodiapillil; rakendab pillimängus digivõimalusi;
- 3) seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis klaviatuuri ja/või õpitava muusika-instrumentidega;
- 4) rakendab muusikalist kirjaoskust musitseerides üksi ja erinevates pillikoosseisudes.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- 1) tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid (meloodia, dünaamika, tempo, muusikavorm) üksi ja/või rühmas;
- 2) väljendab liikumise kaudu Eesti ja teiste maade rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid ning lihtsamaid tantse;
- 3) rakendab liikumises muusikateadmisi.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- 1) julgeb loomeideedega katsetada ning eksida; on lahendusi otsides püsiv ja järjekindel;
- 2) loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge või *ostinato*'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning digivahenditel; esitleb neid üksi või rühmas;
- 3) improviseerib astmemudelitele tuginedes;
- 4) loob muusikale lihtsaid tekste (regivärsse, laulusõnu jne);
- 5) loob muusikateadmisi ja -oskusi rakendades üksi ja/või rühmas lihtsa instrumentaalpala, esitab seda.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- 1) kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat muusika oskussõnavara ja kirjaoskust kasutades;
- 2) tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu liike, rahvapille ja -tantse, teab oma kodukoha ja Eesti rahvamuusika sündmusi;
- 3) otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite ja kodukoha loomeinimeste loometegevust ning tutvustab seda kaaslastele;
- 4) kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike; tunneb kodukoha koore ja dirigente ning tuntumaid Eesti koore;
- 5) eristab kuuldeliselt sümfooniaorkestri pillirühmi;
- 6) analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule ja nähtule hinnangu ning jagab kogemusi kaaslastega;
- 7) rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust.

III kooliaste

Musitseerimine: laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, muusikaline omalooming

Laulmine

Õpilane:

- 1) laulab ühe- ja/või mitmehäälseid laule klassitunnis, ansamblis ja/või koolikooris; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut;
- 2) laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;

3) väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, laulab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oksvort), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter), „Saaremaa valss“ (R. Valgre), „Mul meeles veel“ (R. Valgre), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär);

4) on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;

5) kasutab muusikalist kirjaoskust ja muusikateadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes, tunneb oma hääleparaati ja teab, et häält on vaja hoida.

Pillimäng

Õpilane:

1) mängib keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti ja/või väikekannelt, rakendab digivõimalusi pillimängus;

2) musitseerib akustilisel kitarril või ukulelel esmaseid mänguvõtteid kasutades;

3) uurib pillide tämbriolisi omadusi, valib ansambelisse sobivad pillid ja põhjendab oma valikut;

4) süvendab I ja II kooliastmes omandatud pillimänguoskust, rakendab muusikalist kirjaoskust, musitseerides üksi ja eri pillikoosseisudes.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

1) loob ning esitab iseseisvalt ja/või rühmas kaasmänge, rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, (digi)kompositsioone jm;

2) katsetab loomeideedega omaloomingus, sh digitaalseid keskkondi kasutades;

3) loob erinevaid muusikast lähtuvaid tekste (nt regivärss, laulusõnad jm);

4) analüüsib enda ja kaaslaste loomingut, võrdleb loodut ning annab sellele hinnangu;

5) rakendab omaloomingus muusikalist kirjaoskust.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

1) võrdleb eri maade rahvamuusika karakterit ja väljendab seda liikumise kaudu;

2) tunneb muusikat kuulates ära erinevad muusikavormid ning väljendab neid loovliikumise või improvisatsiooni kaudu;

3) leiab erinevaid muusikalise liikumise viise, valib muusika karakteriga sobiva väljenduse ning põhjendab oma valikuid (nt rokk, džäss, hip-hop, rahvaste muusika jm);

4) rakendab liikumises muusikateadmisi.

Muusika kuulamine

Õpilane:

1) uurib kodukoha ja eesti rahvamuusikat ning selle tänapäevaseid tõlgendusi, leiab sobivaid näiteid ja põhjendab oma arvamust;

2) võrdleb ning eristab eesti ja teiste rahvaste muusikat: leiab iseloomulikke tunnuseid, lähtudes muusika väljendusvahenditest;

3) võrdleb ja eristab eri muusikastiile, lavamuusika žanre, muusika esituskoosseise, hääleliike, leiab oma eelistuse(d) ning argumenteerib valikut;

4) analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte, muusikalavastusi ning õppekäike suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule/nähtule hinnangu ning jagab oma kogemusi kaaslastega;

- 5) uurib kodukoha ja Eesti muusikaelu, oskab nimetada heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi;
- 6) rakendab muusikat kuulates erinevaid digikeskkondi;
- 7) rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust;
- 8) teeb valiku muusikaga tegelemise võimalustest, teab muusikaga seonduvaid elukutseid ning õppimisvõimalusi;
- 9) seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga;
- 10) järgib autorikaitse seadust ning käitub ohutult, otsides ja kasutades muusikateavet virtuaalkeskondades.